

Móra Ferenc Szakkollégium

VI. Móra Kárpát-medencei Interdiszciplináris Szakkollégiumi Konferencia 2022. november 4–6.

SZTE BTK
HÖK

SZTE TTK
HÖK

SZTE ÁJK
HÖK

Nemzeti
Kulturális Alap

CSIHA
Innovációs és
Technológiai Zrt.

Móra Ferenc
Hallgatói Egyesület

SZTE Móra Ferenc
Szakkollégium

Program

2022. november 4. (péntek)

16.00–16.20 **Megnyitó**

magasföldszinti nagyterem

biológia (élettan)

magasföldszinti nagyterem

16.30–16.50 **Sandle Joanna Grace** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az I-es típusú metabotróp glutamát receptorok szinaptikus és hálózati hatása emberi agykéregben

16.50–17.10 **Rákóczi Bettina** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az elhízás során fellépő gyulladásos folyamatok és metabolikus elváltozások vizsgálata zsírdús, illetve magas cukortartalmú étrenden tartott egerekben

17.10–17.30 **Kádár Zalán** (Szegedi Tudományegyetem): A gliasejtek gyulladásban és neurodegenerációban betöltött szerepe és alaktani fenotípusaik közötti kapcsolatok morфомetriai vizsgálata

17.30–17.50 **Gödör Nóra Anna** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Két KYNA analóg hatásának vizsgálata fiziológiás és ischémiás körülmények között in vitro elektrofiziológiai kísérletekben

17.50–18.10 **Spisák Krisztina** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az SZR-104 neuroprotektív hatásának tesztelése akut neurodegeneráció kísérletes egérmodelljében

18.10–18.30 **Horváth Márk** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az egyszerű vizuális ingerek gátolják az audiovizuálisan irányított asszociatív tanuláshoz kapcsolódó memória folyamatokat

18.30–18.50 **Huszár Olívia Mária** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A pislogás zavarjelének automatizált eltávolítása hatvannégy csatornás humán EEG felvételekből

néprajz

magasföldszinti olvasó

- 16.30–16.50 **Tóth Viktória Sára** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A hangszeres népzene átadásának és átvételének vizsgálata népzenei táborokban
- 16.50–17.10 **Keresztény Csenge** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Egy 20. századi néptáncgyűjtés forrásai
- 17.10–17.30 **Sóczó Viktória** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Környezettudatosság és néprajz
- 17.30–17.50 **Tripa Ilona Gyöngyi** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Erhardus mester kincskereső kézikönyve és annak elemzése
- 17.50–18.10 **Tankó Nándor** (Szegedi Tudományegyetem): Vallási hiedelmek és mágia az ókori Egyiptomban
- 18.10–18.30 **Martus Nikoletta** (Szegedi Tudományegyetem): A szőlőbirtokok jogi vonatkozásai I. Károly uralkodásának első felében
- 18.30–18.50 **Dudás Anna Zsófia** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A táncházas zenészek autentikusság koncepciói.

2022. november 5. (szombat)

történettudomány (újkor)

magasföldszinti nagyterem

- 8.00–8.20 **Bíró Endre** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Református egyházfegyelem a tágabb értelemben vett Maros-Körös-köz anyakönyveinek tükrében
- 8.20–8.40 **Deák Ádám** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Csanád vármegye képviselte az 1811/12. évi országgyűlésen
- 8.40–9.00 **Berczeli-Nemcsényi Alex** (SZTE Eötvös Loránd Kollégium): Solms Braunfels herceg és kolóniája – New Braunfels alapításának története
- 9.10–9.15 *kávészünet*

biológia (tumorbiológia)

magasföldszinti nagyterem

- 9.15–9.35 **Lüvi Adél** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A periciták szerepe az agyi metasztázisok kialakulásában
- 9.35–9.55 **Nagy Ferenc István** (SZTE Eötvös Loránd Kollégium): Multidrog rezisztens tumorsejtek szenzitizációja új típusú szintetikus szteroidszármazékokkal
- 9.55–10.15 **Nagy Valentina** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Plazmából izolált extracelluláris vezikulák Raman spektroszkópiai vizsgálata tumordiagnosztikai célból
- 10-15–10.35 **Tari Enikő** (PTE TTK Szentágothai János Protestáns Szakkollégium): A PACAP fragmens hatása glaukóma patkány modellben

történettudomány (jelenkor)

magasföldszinti nagyterem

- 10.40–11.00 **Dávid Benjámín** (Szegedi Tudományegyetem): A Nagy Háborúból hazatért gyomai és endrődi katonák reintegrációja az 1920-as évek első felében
- 11.00–11.20 **Domján Máté** (Szegedi Tudományegyetem): Vér és korall - Az 1943-as tarawai csata
- 11.20–11.40 **Szabó Levente Gábor** (Szegedi Tudományegyetem): Puccsok és Pártítélet
- 11.40–12.00 **Madarász Marianna** (Újvidéki Egyetem Európa Kollégium): Politikai karikatúrák a Rákosi-korszakban – Tito és a Nyugat ábrázolása
- 12.00–12.20 **Csik Ádám Lajos** (Károli Gáspár Református Egyetem): Az MNVK 2 tevékenysége és információi a Csehszlovákia elleni 1968-as intervenció során
- 12.20–12.40 **Jurászik Bálint** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A kvangdzsui felkelés
- 12.40 *ebédszünet*

történettudomány (középkor, kora-újkor)

magasföldszinti nagyterem

- 13.20–13.40 **Besztercei Márk** (ELTE Eötvös József Collegium): „velünk együtt helyes véleményű hittelt s egyetemes egységgel” - A római pápaság reakciói a VII. századi keleti teológiai vitákra
- 13.40–14.00 **Danka Balázs** (Szegedi Tudományegyetem): A legnagyobb német császár temetkezése? IV. Luxemburgi Károly gyászmenete.
- 14.00–14.20 **Vlasics Bálint** (PTE Kerényi Károly Szakkollégium): Szilágyi Mihály élete a magyar historiográfia tükrében
- 14.20–14.40 **Konkoly Sándor** (Szentágotthai János Szakkollégium Egyesület): A mohácsi csatátér lokalizációs problémái releváns hadirégészeti leletek tükrében
- 14.40 *kávészünet*

kémia, vegyészet

magasföldszinti nagyterem

- 14.50–15.10 **Galbicsék Noémi Vanda** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Elektrokémiai CO redukcióban alkalmazott polimerek szerepének vizsgálata
- 15.10–15.30 **Szarvas Flóra Mária** (Szegedi Tudományegyetem): Vinpocetin tartalmú mukoadhezív polimer micellák vizsgálata
- 15.30–15.50 **Földes Frézia** (Szegedi Tudományegyetem): In situ gélesedő nazális polimer micellák vizsgálata
- 15.50–16.10 **Pletikoszity Tamás** (Újvidéki Egyetem Európa Kollégium): A cukorrépafehérje kivonása izoelektromos kicsapási módszerrel
- 16.10–16.30 **Tóth Petra** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A $\text{Cl} + \text{CH}_3\text{CN}$ reakció dinamikájának elméleti modellezése
- 16.30 *kávészünet*

biológia (molekuláris biológia-biokémia)

magasföldszinti nagyterem

- 16.40–17.00 **Hampuch Péter** (PTE TTK Szentágotthai János Protestáns Szakkollégium): Bakteriofágok gyakorlati alkalmazásának lehetőségei és korlátai
- 17.00–17.20 **Páli Emese Kincső** (Szegedi Tudományegyetem): Duálisan targetált háromkarú polipeptid nanopartikulumok tesztelése a vér-agy gát sejttenyészetes modelljén
- 17.20–17.40 **Pék Ramóna** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A BigH1 foszforilációjának szerepe *Drosophila melanogaster*-ben
- 17.40–18.00 **Borosta Roberta** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az előrehaladott glikációs végtermékek keletkezéséért felelős útvonal vizsgálata *Drosophila* Huntington-kór modellben

matematika, fizika, informatika

magasföldszinti olvasó

- 8.00–8.20 **Szendefi Dániel** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium):
Fotoakusztikus rendszer érzékenységének mérése
- 8.20–8.40 **Glavosits Villó** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Harci
modellek vizsgálata differenciálegyenletekkel
- 8.40–9.00 **Halász Eszter–Nagy Boglárka** (Babeş–Bolyai Tudományegyetem
Kölcsey Ferenc Főgimnázium) Mesterséges intelligencia VS
politikai érdekviszonyok: Mennyire érti a GTP-3 a politikát?

biológia (növénytan-ökológia)

magasföldszinti olvasó

- 9.05–9.25 **Ferencz Kamilla** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium):
Heteromorf termések: csak csírázási stratégiájukban különböznek
vagy befolyásolják a felnőttkori rátermettséget is?
- 9.25–9.45 **Lőrincz Ádám** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Védekezési
mechanizmus vagy eszközhasználat? Az Aphaenogaster
subterranea táplálékszerző viselkedésének jellegzetességei
- 9.45–10.15 **Gyarmati Marcell László** (SZTE Eötvös Loránd Kollégium):
A szelén-biofortifikáció alkalmazása keresztesvirágú
csíranövényeken
- 10.15–10.35 **Góra Valér** (PTE TTK Szentágothai János Protestáns
Szakkollégium): Antioxidáns tulajdonságú vegyületek napi
ritmusának változása a bortermő szőlő (*Vitis vinifera* L.)
leveleiben
- 10.35 *kávészünet*

biológia (genetika)

magasföldszinti olvasó

- 10.40–11.00 **Schütz Oszkár** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Előzetes genetikai eredmények a Kárpát-medencei szarmatákról
- 11.00–11.20 **Nagrand Erika** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A környezetben előforduló β -laktamázok azonosítása funkcionális metagenomikai módszerekkel
- 11.20–11.40 **Pletikoszity Gábor** (Újvidéki Egyetem Európa Kollégium): A DSPP gén proteinkódoló-szekvenciájában fellépő pontmutációk számítóképes elemzése

nyelvészet

magasföldszinti olvasó

- 11.45–12.05 **Gombkötő Bence** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az öt alapvető jószághoz tartozó szókincs eredetének kérdései a mongol nyelvben
- 12.05–12.25 **Biró Róbert** (Szegedi Tudományegyetem): Mi fán terem a manipuláció? – Különböző álláspontok ütköztetése
- 12.25–12.45 **Marton Andrea** (Babeş-Bolyai Tudományegyetem Márton Gyula Nyelvészeti Szakkollégium): Milyen a tanácsadás nyelve? Önfelkészítő könyvek narratív pszichológiai nyelvi elemzése
- 12.45 *ebédszünet*

irodalom (klasszikus irodalom)

magasföldszinti olvasó

- 13.30–13.50 **Béla Bálint** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Hermányi Dienes József irodalmi programja és felekezeti vonatkozású anekdotái
- 13.50–14.10 **Czeglédi Lili** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Farkasábrázolások Pilinszky János kései életművében
- 14.10–14.30 **Sándor Anna Viola** (ELTE Eötvös József Collegium): Dialógus a megértésről - Ottlik Géza: Iskola a határon

14.30–14.50 **Varga Borbála Kincsó** (ELTE Eötvös József Collegium): A transzcendens manifesztációja a te-ben Tandori Dezső Töredék Hamletnek című kötetének Egy part kövei című ciklusában

14.50 *kávészünet*

irodalom (modern irodalom)

magasföldszinti olvasó

15.00–15.20 **Tóth Gyula** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A művész és a művészetek ábrázolása Daniel Kehlmann Tyll című regényében

15.20–15.40 **Szűcs Dóra** (Újvidéki Egyetem Európa Kollégium): A Másik szemében (Hernyák Zsóka Vadas c. kötetének bioesztétikai elemei)

15.40–16.00 **Gaál Gabriella** (Pécsi Tudományegyetem): A város mint emlékezet az 1989-es rendszerváltozás tükrében a kortárs női lengyel prózában.

16.00–16.20 **Bálint Zsófia** (Szegedi Tudományegyetem): A táncoló test és a báb kapcsolata Ladányi Andrea előadásában

16.20 *kávészünet*

informatika-űrtechnológia

magasföldszinti olvasó

16.30–16.50 **Balogh András** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Neurális hálózatok reprezentációinak robusztus hasonlósága

16.50–17.10 **Südi Tamás** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A kollégiumi hálózat stabilitásának mérése és javítása

17.10–17.30 **Rátki Luca** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Árvíz előrejelzés gépi tanulás segítségével

17.30–17.50 **Antal Levente** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az MRC-100 műhold SZTE-s diákmoduljának áramköri kihívásai és megoldásai

17.50–18.10 **Kiss Ádám** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az MRC-100 műhold SZTE-s diákmoduljának szoftveres kihívásai és megoldásai

2022. november 6. (vasárnap)

földrajz

magasföldszinti nagyterem

- 8.00–8.20 **Tóbiás Katinka** (Szegedi Tudományegyetem): A gamifikáció elméleti megközelítései
- 8.20–8.40 **Vámos Ramóna** (Szegedi Tudományegyetem): Elméleti áttekintés a mikroszegregáció történetéről és kutatásáról
- 8.40–9.00 **Fórián Szilveszter** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Csongrádi övzátóny mikroműanyag szennyezettsége
- 9.00 *kávészünet*

politológia

magasföldszinti nagyterem

- 9.10–9.30 **Grund Félix** (Szegedi Tudományegyetem): Az 1875-ös szegedi képviselőházi választások és Szeged város Központi Választmányának működése
- 9.30–9.50 **Tóth Tibor** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A Horthy-korszak megítélése a Kádár-korszak gimnáziumi történelmi tankönyveiben
- 9.50–10.10 **Márton Richárd** (Szegedi Tudományegyetem): Politikai asszociációk a 2022-es népszámlálással kapcsolatosan
- 10.10 *kávészünet*

jogtudomány

magasföldszinti nagyterem

- 10.20–10.40 **Kovács Dániel** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az ombudsman szerepe a skandináv országokban
- 10.40–11.00 **Laskai Fanni** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az „OnlyFans” kihívásai a büntetőjogi szabályozórendszerben
- 11.00–11.20 **Gál Rita Ilona** (Szegedi Tudományegyetem): A kulturális örökségek ellen elkövetett bűncselekmények felelősségi kérdései

- 11.20–11.40 **Vatai Sára** (NKE Magyar Zoltán Szakkollégium): Mi védheti a szellemi tulajdont, ha a jog nem? Az üzleti titok a szellemi alkotások körében
- 11.40–12.00 **Sűrű Cintia** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Digitális jogászok, avagy az online oktatás hatása a szegedi jogász képzésre
- 12.00–12.20 **Csibor Ferenc** (NKE Magyar Zoltán Szakkollégium): A korlátozott precedensrendszer érvényesülésének kérdései
- 12.20–12.40 **Varga Dóra** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A multik ott fizessenek adót, ahol a profitot termelik! Valóban ennyire egyszerű a megoldás?
- 12.40 *ebédszünet*

nemzetközi és biztonságpolitika I

magasföldszinti nagyterem

- 13.40–14.00 **Gion Márton Gábor** (NKE Magyar Zoltán Szakkollégium): Az Európai Unió és Oroszország agrárpolitikája
- 14.00–14.20 **Mészáros Kinga** (NKE Biztonságpolitikai Szakkollégium): A V4 együttműködés energiabiztonsági dimenziója
- 14.20–14.40 **Wimmer Krisztina** (Szegedi Tudományegyetem): Traumák a Lett Ortodox Egyház szövegeiben
- 14.40–15.00 **Kovács Írisz** (Szegedi Tudományegyetem): Katalán nyelvi jogok, különös tekintettel az oktatáspolitikára
- 15.00 *kávészünet*

nemzetközi és biztonságpolitika II.

magasföldszinti nagyterem

- 15.10–15.30 **Herczeg Fanni** (NKE Magyar Zoltán Szakkollégium): Afganisztán helyzete-múlt, jelen, jövő
- 15.30–15.50 **Kovács Rebeka** (NKE Biztonságpolitikai Szakkollégium): A nők helyzete a Jordán Hásimita Királyságban, különös tekintettel az iraki és szíriai menekült nők státuszára

- 15.50–16.10 **Erdős Orsolya** (NKE Biztonságpolitikai Szakkollégium): Kulunák – bűnbandák a Kongói Demokratikus Köztársaságban
- 16.10–16.30 **Pintér Tibor** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A kormányozhatatlanság elve Kelet-Afrikában a törékeny államiság tükrében
- 16.30–16.50 **Tóth Szimonetta** (Szegedi Tudományegyetem): Az amerikai álom: A mai mexikói bevándorlás realitása

biológia (embertan-élettan)

magasföldszinti olvasó

- 8.00–8.20 **Tóth-Nagy Réka** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Koponyasebészet az őskorban a hazai esetek tükrében
- 8.20–8.40 **Trisz Tamara** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Egy új, megfigyelésen alapuló statikus egyensúlyt mérő módszer érzékenységének vizsgálata
- 8.40–9.00 **Kaliszky Lilla** (Romzsa Tódor Görögkatolikus Diákotthon): Rövid relaxáló légzés hatása a poszturális kontrollra és a szívfrekvencia variabilitásra
- 9.00–9.20 **Gara Barbara Erika** (Szegedi Tudományegyetem): A csontokon megjelenő fejlődési rendellenességek általános jellemzői
- 9.20 *kávészünet*

közgazdaságtudomány (pénzügy, marketing)

magasföldszinti olvasó

- 9.30–9.50 **Kontra Anna–Sipos Fanni Lili** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium, Szegedi Tudományegyetem): Magyar Falvak Turisztikai Iránytűje – avagy hogyan lehet célzottan azonosítani kitorési pontot egy-egy falu turizmusában
- 9.50–10.10 **Nánási Lili** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az európai autóipari vállalatok ESG jelentéstételi gyakorlata az elmúlt 10 évben
- 10.10–10.30 **Szántó Tünde Katalin** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A változók dinamizálásának hatása logisztikus regresszió alapuló csődelőrejelzési modellek esetében

10.30–10.50	Bodó Regina (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Az ikerdeficit jelenségének vizsgálata Görögország elmúlt 20 évének példáján keresztül
10.50–11.10	Tóth Balázs (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A 4/2013-as (I.11) kormányrendelet kapcsolata az önkormányzati alrendszeret érintő reformokkal
11.10–11.30	Pócsi Fanni (NKE Magyar Zoltán Szakkollégium): Az euró bevezetése Magyarországon
11.30	<i>kávészünet</i>

szabad bölcsészet, film

magasföldszinti olvasó

11.40–12.00	Kaiser Csilla (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): Antagonistából antihős: a trickster Loki filmes útja a Marvel-moziverzumban
12.00–12.20	Horváth Mihály (PTE Kerényi Károly Szakkollégium): Üvöltések a vetítőteremben – A filmszabotázs műfaja
12.20–12.40	Kobl Gabriella Adrienn (Szegedi Tudományegyetem): A Netflix dokumentumfilmjei mint új tudománykommunikációs eszközök attitűdváltoztató szerepének vizsgálata fiatalok körében
12.40	<i>ebédszünet</i>

pedagógia

magasföldszinti olvasó

13.40–14.00	Tóth Ugyonka Helga (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Kepes György Szakkollégium): A kémia tantárggyal kapcsolatos attitűdök vizsgálata a közoktatásban
14.00–14.20	Bednárík Boglárka (NKE Magyar Zoltán Szakkollégium): Egy felsőoktatási modellváltás kapujában, avagy az egyetemek alapítványi fenntartásúvá válása
14.20–14.40	Tóth Judit (Pécsi Tudományegyetem): Forráselemzés és képességmérés a középszintű történelem érettségi komplex tesztfeladataiban

14.40 *kávészünet*

pszichológia

magasföldszinti olvasó

- 14.50–15.10 **Pongrácz Emese** (ELTE Illyés Sándor Szakkollégium): He for She (Szexizmus és kollektív cselekvés a külsőcsoport-szövetség kontextusában)
- 15.10–15.30 **Schütz Brúnó** (ELTE Illyés Sándor Szakkollégium): A mentális nyelvtan leírásának egy próbája: a magyar rendhagyó ragozás átfogó (pszicholingvisztikai és kontrasztív) vizsgálata
- 15.30–15.50 **Figus-Illinyi Rita** (Szegedi Tudományegyetem): A reziliencia elmélete. Mennyire reziliens a reziliencia fogalma a pszichológiában?
- 15.50–16.10 **Almási Mirkó és Sebők Ákos** (Szegedi Tudományegyetem, SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A végrehajtó kontroll és az alvás összefüggéseinek vizsgálata
- 16.10–16.30 **Fehér Zsóka** (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium): A kiegészítő vizsgálata a Követelmény-Erőforrás Modell és a társas támogatás függvényében, Magyarországon és Szerbiában tanító pedagógusok körében.

Rezümék

Sandle Joanna Grace (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az I-es típusú metabotróp glutamát receptorok szinaptikus és hálózati hatása emberi agykéregben

Az agykérgi hálózatok mind anatómiájukban, mind funkciójukban heterogén idegsejtek egymással létrehozott szinapszisaiból épülnek fel. Ezeknek a kapcsolatoknak az erőssége időben nem állandó, az egyes szinapszisok aktivitás hatására eltérően erősödhetnek és gyengülhetnek megteremtve a szinaptikus plaszticitási formákat, melyek a környezetünkre való azonnali reakciótól, a hosszú távú memória kódolásáig, az idegrendszer számos funkciójának alapját képezik. Ezeknek a dinamikus változásoknak egy kulcs modulátora az I-es típusú metabotróp glutamát receptor (mGluR I).

Célunk mGluR I agykérgi hálózatokban betöltött szerepének feltárása volt, 2/3 rétegi mono- és diszinaptikus kapcsolatokban lévő interneuronok vizsgálatával, amihez patch-clamp méréseket folytattunk farmakológiai receptor aktivációval, ember és rágcsáló agyszelet preparátumokban.

Diszinaptikusan kapcsolt sejtekre érkező gátlást vizsgálva azt találtuk, hogy az mGluR I agonistával való aktivációja mind a latenciát csökkentve, és a poszt-szinaptikus válasz gyakoriságát növelve facilitálni, mind a válasz gyakoriságát csökkentve depresszálni tudja a szinaptikus erősséget, illetve egyes esetekben nem vált ki plaszticitást. Ugyanezt a hármas modulációt találtuk monoszínaptikusan kapcsolt sejt pároknál, ahol a moduláció iránya és időskálája eltérő eloszlást mutatott a különböző vizsgált poszt-szinaptikus interneuron típusokban. Mindez arra mutat, hogy ezeknek a receptoroknak kiemelt szerepe lehet a neuronális operációk finomhangolásában.

Rákóczi Bettina (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az elhízás során fellépő gyulladásos folyamatok és metabolikus elváltozások vizsgálata zsírdús, illetve magas cukortartalmú étrenden tartott egerekben

Társadalmunk számára egyre nagyobb teher a nem megfelelő táplálkozás miatt kialakuló elhízás, ami fontos kockázati tényező a diabétesz, zsírmáj, valamint szív- és érrendszeri megbetegedések kialakulásában, melyek jelenleg is a leggyakoribb halálokoknak számítanak. Ezen krónikus betegségek előszobája a metabolikus szindróma, amiről akkor beszélünk, ha az elhízás mellett még két faktor fennáll a következőkből: emelkedett szérumszintű triglicerid, emelkedett LDL-koleszterin, csökkent HDL-koleszterin, magas vérnyomás és emelkedett éhomi vércukorszint.

A kísérlet során zsírdús diéta, illetve magas zsír és cukor tartalmú étrend által kiváltott elhízás során kialakuló krónikus gyulladást és metabolikus elváltozásokat vizsgáltunk egérmodellben.

Ahhoz, hogy a fentebb felsorolt betegségek kockázatát csökkenteni tudjuk, fontos a zsírszövet abnormális működése miatt kialakuló gyulladásoz folyamatok és az ezzel összefüggésben álló egész szervezetet érintő metabolikus elváltozásokat eredményező sejtszintű és molekuláris folyamatok részletes feltárása. A kísérlet által a magas zsírtartalmú és magas cukortartalmú táplálkozással előidézett elhízás során kialakuló gyulladásoz folyamatok és metabolikus elváltozások közötti összefüggés jobb megismerését szeretném segíteni.

Kádár Zalan (Szegegi Tudományegyetem), Polgár Tamás Ferenc, Spisák Krisztina, Nora Alodah, Nógrádi Bernát, Patai Roland

A gliasejtek gyulladásoz folyamatokban betöltött szerepük és alaktani fenotípusaik közötti kapcsolatok morfometriai vizsgálata fraktálgeometriai paraméterek alapján

Korábbi kutatásainkban a diazoxid neuroprotektív szerepét vizsgáltuk; mikroglia-reaktívációt mértünk idegi sérüléses egérmodellen. Egyedi sejtprofilokat szegmentáltunk gerincvelői mintákról, majd fraktálgeometria segítségével vizsgáltuk meg, hogy - morfológiai jellemzőik alapján, automatizált módszerrel - csoportosíthatóak-e az eltérő aktivációs állapotú mikrogliaok. A matematikai fraktálok elemzéséhez szükséges paraméterekből a szakirodalom alapján azokat választottuk, melyek a leginkább képesek a mikroglia sejtprofilok szeparálására; fraktális dimenzió, lakunaritás, befoglaló minimális kör és konvex sokszög paraméterei, körszerűség és *roughness*. A normalizált adatbázist k-közép alapú *Farthest First* algoritmussal dolgoztuk fel. A klaszterezés során kialakult csoportok összetétele megfeleltethető hisztológiai módszerekkel kimutatott eredményeinkkel. A fentiekre vezető módszert is felhasználva az amiotrófiás laterálszklerózis passzív transzfer egérmodelljében vizsgálunk gliózist. A sejtprofilokból kinyert fraktálparaméterek alapul szolgálhatnak e sejttípusok reaktívációs átmeneteinek automatikus elkülönítéséhez. Mivel e projekt során bővebb, több állapotú reaktívás-mérést szeretnénk kialakítani, valamint mert asztroglia-profilokat is vizsgálunk, a kinyert paramétermátrixon hierarchikus klaszterelemzés és dimenziócsökkentés szükséges. A módszerrel kinyert eredmények alapján morfometriai alapon következtethetünk a vizsgált régió gliasejt-aktivitásának funkcionális változására.

Gödör Nóra Anna (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Két KYNA analóg hatásának vizsgálata fizioiógias és ischémiás körülmények között *in vitro* elektrofiziológiai kísérletekben

A stroke az Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization – WHO) halált okozó betegségek listájának második helyén álló megbetegedés, és a szerzett neurológiai hátrányok vezető oka. Magyarországon csaknem 300 ezren élnek a betegség árnyékában, évente körülbelül 50 ezer ember kerül a hazai strokeközpontokba.

A központi idegrendszerben lezajló triptofán metabolizmus kinurenin útvonala során számtalan neuroaktív termék/intermedier keletkezik (mint például a kinurénsav), fontos ezen molekuláknak az egyensúlya, ugyanis ennek felborulása komoly neurodegeneratív betegségek kialakulásában, előrehaladásában játszhat szerepet, mint például a Parkinson-kór vagy a Huntington-kór.

Ischémiás stroke esetében 2 fő régiót különböztetünk meg a sérült területen, ezek a core és a penumbra. Utóbi esetében apoptotikus folyamaton mennek keresztül, amelyeket gátolni képes a kinurénsav azáltal, hogy beköt a receptorokhoz, azonban mennyisége az agyszövetben nem elegendő, perifériás adagolása során pedig lassan és nehezen képes átjutni a véragygáton.

Kísérleteink arra irányultak, hogy gyógyszerjelölt kinurénsav molekulákat vizsgáljunk *in vitro* elektrofiziológiai módszerekkel, hogy a jövőben olyan gyógyszeres terápiával tudják az orvosok a stroke-on átesett pácienseket kezelni, amely alkalmas lehet a krónikus károsodások megakadályozására.

Spisák Krisztina (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az SZR-104 neuroprotektív hatásának tesztelése akut neurodegeneráció kísérletes egérmodelljében

A kinurenin metabolikus útvonal fontos szerepet tölt be a nikotinamid-adenin-dinukleotid (NAD), NAD-foszfát, kinurenin sav (KYNA), és sok más vegyület szintézisében. Ezen útvonal során a triptofán 95%-a KYNA-vá alakul. Mivelhogy a KYNA nem-kompetitív agonistája az N-metil-D-aszpartát receptornak, képes csökkenteni az excitotoxicitást, amely velejárója különböző neurodegeneratív kórképek kialakulásának. Ezen antiexcitotoxikus hatása révén a KYNA neuroprotektív vegyületként viselkedik, mely tulajdonsága teszi megfelelő célponttá különböző terápiás szerek kidolgozásában. Azonban alacsony vér-agy gáton való permeabilitása kizárja szisztémás alkalmazását központi idegrendszeri rendellenességek esetén. Az egyik lehetséges megoldás ennek a problémának a megoldására analógok használata, például az SZR-104-é,

amelynek vér-agy gáton való permeabilitása hatékonyabb. Kutatásunk során Balb/c egereken „nerve crush” technikát alkalmazunk, melynek során csipesz segítségével roncsoljuk az állatok ülőidegét, majd 4 kezelési csoportra osztjuk őket annak függvényében, hogy milyen koncentrációban kapnak SZR-104-et. Az ülőideg funkcionális regenerációját járásanalízissel követjük nyomon. Az akut idegsérülés egyik legszembetűnőbb jellemzője a mikroglia sejtek által mediált neuroinflammáció. A mikroglia aktiváció mértékét egy számítógépes algoritmus segítségével határozzuk meg a vizsgált csoportokban és ezáltal következtetünk a gyulladás mértékére. Távolati terveink között szerepel megvizsgálni az SZR-104 kezelés hatását az ALS passzív transzfer egérmodelljén. Remélhetőleg kutatásunk hozzájárul, hogy a jövőben a KYNA analógok akár a humán gyógyászatban is használhatók legyenek.

Horváth Márk (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az egyszerű vizuális ingerek gátolják az audiovizuálisan irányított asszociatív tanulóshoz kapcsolódó memóriafolyamatokat

Bevezetés: Mind a vizuálisan, mind az audiovizuálisan irányított asszociatív tanulás esetén logikailag össze nem kapcsolódó ingerek párosítására kerül sor. Ezen előadás témája a szerzett egyenértékűség-tanulás, melyben az ingerek tárításában elsődlegesen a frontostriatalis pályarendszerek, a visszaidézésért és a tanultak alkalmazásáért (transzfer) pedig elsődlegesen a hippocampus játszik szerepet. Kutatásunkban arra voltunk kíváncsiak, hogy alacsony vizuális ingerkomplexitás esetén az inger modalitása milyen mértékben és módon hat az audiovizuális asszociatív tanulás és az azt követő felidézés és transzfer során nyújtott teljesítményre.

Módszerek: A fent említett tanulást vizsgáló egyik teszt során a résztvevők egyszerű poligonokat (háromszög, négyzet, konkáv deltoid, rombusz) párosítanak négy különböző árnyalatú, fekete-fehér körhöz (Polygon teszt). A társítandó ingerek egyszerűek, színinformációt nem tartalmaznak és kevés érzelmi és szemantikus tartalommal rendelkeznek. Az audiovizuális tesztben a résztvevők a vizuális feladatban alkalmazott poligonokat párosítják négy különböző hangingerhez (SoundPolygon teszt).

Eredmények: Vizsgálatainkban 127 résztvevő teljesítményét elemeztük. A tanulási fázis során nyújtott teljesítményekben és a reakcióidőkben sem találtunk szignifikáns különbséget a két teszt között. Ezzel szemben a visszaidézésben és a transzfer funkciókban is mind a teljesítményeket, mind a reakcióidőket nézve szignifikánsan jobb eredmények születtek az unimodális vizuális Polygon tesztben, mint az az audiovizuális SoundPolygonban.

Megbeszélés: Az eredmények alapján arra következtethetünk, hogy az egysze-

rű vizuális ingerek –hasonlóan a komplex ingerekhez– nem befolyásolták szignifikáns mértékben az asszociációk létrehozását az audiovizuális tesztben. A komplex vizuális ingerek esetén tapasztaltakkal ellentétben, ahol ezek javítják az audiovizuális teljesítményt a visszaidézés és transzfer során, az egyszerű vizuális ingerek inkább gátolják ezen memóriefolyamatokat.

Huszár Olívia Mária (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A pislogás zavarjelének automatizált eltávolítása hatvannégy csatornás humán EEG felvételekből

Az elektroencefalográffal (EEG) végzett mérések, melyek az agykérgi elektromos aktivitásokat regisztrálják, több neurológiai és pszichiátriai kórkép pontosabb megértéséhez adhatnak fontos információt. A TDK munkám során egészséges, neurológiai és pszichiátriai kórképekben szenvedő emberek EEG felvételeinek előfeldolgozását, részletekbe menően a pislogásból eredő artefaktumok pontos eltávolítását, valamint ezen szűrés automatizálását tűztük ki célul.

A pislogás okozta zavarjel forrását a független komponens analízis (ICA) módszerével, ún. topomap megjelenítésével tettük szemmel láthatóvá. A következőkben a különböző topomapek közül kellett kinyernünk az eltávolítandó összetevőt, amelynek forrása elsődlegesen a frontális lebenynél figyelhető meg. A kiválasztást olyan képfeldolgozó módszerekkel végeztük, mint például a Hough Line transzformáció vagy a pixelszám elemzés, mely során nem a forrás helyére, hanem a forrásból eredendő intenzitássávok irányára fókuszáltunk.

Az általunk alkalmazott megközelítéssel lehetővé tettük a pislogás összetevőinek objektív kiszűrését és azok automatikus eltávolítását szubjektív küszöbértékek önkényes megválasztása nélkül MNE-Python környezetben, amely egy olyan nyílt forráskódú csomag, ami képes neurofiziológiai adatok megjelenítésére, elemzésére.

Tóth Viktória Sára (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A hangszeres népzene átadásának és átvételének vizsgálata népzenei táborokban

Eddigi első, jelenleg is folyamatban lévő kutatásom témája a magyarországi népzenei táborokban tapasztalt hangszeres zeneoktatások vizsgálata, ezen belül is az átadás-átvétel folyamatára helyezem a hangsúlyt.

Prezentációmat eddig két különböző szervezésű és profilú népzenei táborban végzett terepmunkám alapján, pontosabban az itt végzett megfigyeléseimből, és népzenei táborokat szervező, illetve ezekben oktató tanárokkal, résztvevő diákokkal készített interjúimból merítve építem fel. Előadásomban az eddigi ku-

tatási eredményeimet és tapasztalataimat osztom meg.

Legfőbb témáim lesznek a *kutatói én* keresés nehézségeinek bemutatása, a terepmunka során való megnyilvánulására; a tábori (hangszeres) népzeneoktatásnak a megkérdezett tanárok és diákok által meghatározott lehetséges és kedvelt módszereinek és technikáinak számba vétele; ezen túl pedig a hagyományos környezetben történő „népzeneitanulás”, pontosabban a *belenevelődés* és a tábori *tanítás* kapcsolatára az átadás-átvétel szempontjából.

Keresztény Csenge (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Egy 20. századi néptáncgyűjtés forrásai

1969 januárja és júliusa között a Magyar és a Román Tudományos Akadémia kutatói közös terepmunkán vettek részt Erdély vegyes lakosságú területein: a Mezőségen, Kalotaszegen, a Maros–Küküllő vidékén, a Marosszádon, a Szilágyságban, valamint Moldvában. A gyűjtés során 6–7000 méter filmen rögzítettek magyar, román és cigány néptáncokat, majdnem 20 órányi hangszeres tánc kísérről népzenei felvételeket vettek fel és mintegy 1500 db fénykép készült.

A gyűjtéshez kapcsolódó források feltárásával elsősorban a gyűjtés kontextusát szeretném láthatóvá tenni azért, hogy mind a kutatás, mind pedig a gyakorló táncos és zenész oldal újra tudja értékelni mindezeket a felvételeket, és a megfelelő forráskritikai szempontokat szem előtt tartva használja fel őket újra.

Sóczó Viktória (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Környezettudatosság és néprajz

Az én témámat röviden a környezetvédelem és a néprajz szerelemgyerekeként tudnám definiálni.

Elsősorban az motivált, hogy megtudjam, a mai fiatal generáció mennyire van tisztában azzal, hogy honnan származnak, milyen cselekedetekben gyökereznek környezettudatos szokásaik. Az a feltételezésem, hogy valamilyen szinten ezek nem újkeletű, csupán egyszer már elfelejtett, és manapság újra visszahozott cselekvések, melyeket a régi paraszti világban egyáltalán nem környezettudatosság, sokkal inkább praktikusság miatt gyakoroltak. Emellett kíváncsi lennék, hogy ezen szokások közül, gondolok itt például a komposztálásra, ruhavarrásra, kötésre, vagy éppen a vászonszatyrok használatára inkább átörökítődtek az idősebb korosztálytól a fiatalabb generációknak, vagy pedig ez az egész környezettudatos mozgalom egy újratanult dolog? Ezekre a kérdésekre keresem a választ kutatásom során.

Tripa Ilona Gyöngyi (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Erhardus mester kincskereső kézikönyve és annak elemzése

A kutatásom témájául egy kéziratban lévő kincskereső varázskönyvnek az elemzését és bemutatását választottam.

Az elemzés főként levéltárban végzett munkán alapszik és olyan kérdésekre keresi a választ, hogy mi a mű tágabb kontextusa? Milyen motívumok jelennek meg a kéziratban?

A vizsgálódás tárgyát képezi többek között az is, hogy a kincskeresésnek és a varázskönyveknek általánosságban milyen hagyományai vannak. Ezen kívül a kutatás kitér arra is, hogy a műben megjelenő ikonográfiai ábrázolásoknak milyen szerepe van.

Mivel ez a kutatás nem zárult még le, ezért a prezentációmban az eddig elért részeredményeket összegeztem és mutatom be.

Tankó Nándor (Szegedi Tudományegyetem)

Vallási hiedelmek és mágia az ókori Egyiptomban

Egyiptom. Talán nem túlzás, ha az egyiptomiakkal kapcsolatban azt a jelzõt használjuk, hogy az ókor egyik legfejlettebb népe. Ha alaposabban a jelzõ mögé nézünk, akkor említést kell tenni a fejlett gazdaságról, társadalomról és kultúráról.

A vallás egy bonyolult fogalom. Ha egy átfogó magyarázatot kellene találni a vallással kapcsolatban, akkor talán így lehetne megfogalmazni: az emberek egy transzcendentális világ feletti úrhoz szólnak. Ez a kommunikációs csatorna az imádságon keresztül történik meg. Minden vallásban van egy központi figura, ami képezi az adott vallás alapját. Mivel az egyiptomi vallás egy politeista vallás, így nem csak egy isten kap fontos szerepet. Az istenek közül is kiemelkedik egy istennek a kultusza, Napisten (Ré).

Egyiptom tanulmányozására egy külön ágazat alakult a tudományok között. Ez a régészet és az ókor tudományt tanulmányozó kutatói ágazat, az Egyiptológia. Az egyiptológia minden, olyan információt és leletet tanulmányoz, ami Egyiptomhoz köthető. A kutatási területük az egyiptomi történelem, művészet, irodalom és a vallás (lásd: Kákossy László: *Ré fiai* (1993) vagy *Az ókori Egyiptom története és kultúrája* (2005)).

Az egyiptomi vallással kapcsolatban elengedhetetlen néhány istennek az ismerete és a vallási életben betöltött szerepük. Meszhenet, a születési sors istennőjét, Renenet, a szerencse, a jósors megszemélyesítője, Aton „az örökkévalóság ura, Hathor, tehénistennő, a szerelem patronálója, de egyúttal a temető úrnője is.

A kutatásommal azokra a kérdésekre szeretnék választ találni, hogy a valósi hiedelmek és a mágia milyen módon kapcsolódnak/ kapcsolhatók össze? Mennyire fontos a vallásnak a mágia és a mágiának a vallás? Képesek együttműködni? Ezek miben, milyen módon nyilvánultak meg a mindennapi életben? Teljes mértékben el lehet választani a vallást és a mágiát egymástól?

Martus Nikolett (Szegedi Tudományegyetem)

A szőlőbirtokok jogi vonatkozásai I. Károly uralkodásának első felében

A magyarországi szőlőbirtokok a 14. században már különleges jogállást élveztek, ami azt jelentette, hogy a birtokos, amennyiben biztosította a járadékok megfizetését, szabadon rendelkezhetett a földesúr tulajdonában lévő szőlővel: elidegeníthette, végrendeleti adományt tehetett, halála után pedig utódaira szállhatott a szőlő birtokjoga. Sajátos jogi helyzetükből adódóan a korban megnövekedett a szőlőtermesztésre alkalmas földek művelés alá vonása és a szőlők elidegenítése. Szerepük számottevő volt az ingatlanügyletekben.

Előadásomban a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának két gyűjteményében, a Diplomatikai Levéltárban, illetve a Diplomatikai Fényképgyűjteményben fellelhető, 1301 és 1320 között keletkezett oklevelek alapján, a kora Anjou-kori szőlők jogi vonatkozásait mutatom be.

A források elemzése során arra keresem a választ, hogy milyen típusai és okai voltak a szőlőbirtokok ingatlan forgalmának, hogyan zajlott az átruházás folyamata, illetve milyen jogbiztosító eszközöket alkalmaztak.

A kutatás az „INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-22-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

Dudás Anna Zsófia (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A táncmuzsika zenészek autentikusság koncepciói

Előadásomban az OTDK dolgozatomhoz és egyúttal szakdolgozatomhoz készített kutatásom jelenlegi eredményeit szeretném bemutatni. Kutatásom tárgya a népzenehez társított autenticitás vizsgálata, ahogyan azt a hivatásos vagy nem hivatásos, vonós táncmuzsika zenészek értelmezik. Az autentikusságról alkotott képet terepmunkázás, interjúk, visszacsatoló interjúk, résztvevő megfigyelések, illetve az oktatásban használt népzenei kiadványok elemzésének segítségével térképezem fel. Célom az autenticitás, mint a táncmuzsika muzsikások zenélési szokásait alapjaiban meghatározó konstrukció funkciónak feltárása, a népzene-

ről való gondolkodásban betöltött szerepének vizsgálata, továbbá az autenticitás és esztétikum kapcsolatának elemzése. A gyűjtött anyagomat kiegészítve együtt értelmezem azt a táncházmozgalmat megelőző, illetve azzal kortárs népzene- és néptáncutatást formáló narratívákkal, gyűjtői módszerekkel.

Bíró Endre (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Református egyházfegyelem a tágabb értelemben vett Maros-Körös-köz anyakönyveinek tükrében

„A bűnt minden kedvezés és félelem nélkül – az hol illik és módja vagyon – megfedded” – olvasható a Békési Református Egyházmegye első jegyzőkönyvében (1696–1809) található lelkészi eskümintá sorai között, mely még utalni látszik a kálvinista egyházfegyelem korábban jellemző vasszigorára. Habár ez a gyakorlat a XVIII–XIX. századfordulóra jelentősen enyhült, nyoma, szerepe a vallásos hívek körében még jó ideig érzékelhető maradt. Az egyházkormányzat a kor társadalmi felfogása és egyben a mindenkori gyülekezet által elítélendőnek tartott vétkeket, illetve azok vétkezőit továbbra is számontartotta és bünbánatra buzdította, azonban büntető hatalmának az állami bíraskodásával szembeni csökkenése már megmutatkozott a hatáskörébe tartozó cselekmények spektrumának szűkülésében, valamint ezek következményeinek radikális mérséklődésében is.

Előadásom a kijelölt földrajzi határok között épül e témakör egy talán sokadlagosnak tűnő, mégis sok esetben beszédesnek bizonyuló forráscsoportja, az anyakönyvek vizsgálatára, és ezzel a bennük rejlő feljegyzések által alkotott kép közvetítésére helyezi a hangsúlyt.

Deák Ádám (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Csanád vármegye képviselte az 1811/12. évi országgyűlésen

A 18. század utolsó évei és a 19. század első másfél évtizede a franciák ellen vívott háborúról szólt a Habsburg Birodalomban, ez nagyban befolyásolta a magyar belpolitikai eseményeket is. A magyar rendi országgyűlések ebben az időszakban leginkább az adók és katonák megajánlásáról szóltak. A franciák ellen vívott, hosszan elhúzódó háborúk miatt a Habsburg Birodalom pénzügyi válságba került, mivel a papírpénz egyre jobban elértéktelenedett. A kormányzat ezért a devalváció módszeréhez nyúlt, a Joseph Wallis pénzügyminiszter által kidolgozott javaslat nyomán 1811. február 20-án uralkodói rendelet jelent meg, amely szerint a papírpénz értékét 1/5-re csökkentette, és bevezette a váltócédulát. I. Ferenc (1792–1835) az 1811/12. évi országgyűlést a pénzügyi helyzet megvitatása miatt hívta össze. Előadásomban elsősorban Csanád vármegye szere-

pére fókuszálva mutatom be ezen országgyűlési tanácskozásokat, döntéseket és eredményeket. Ezen a diétán Marczibányi János és ifj. Muslay Antal képviselték Csanád vármegyét.

Berczeli-Nemcsényi Alex (SZTE Eötvös Loránd Kollégium)

Solms Braunfels herceg és kolóniája – New Braunfels alapításának története

A 19. század első felében az észak-amerikai kontinens benépesítésében szerepet játszó európaiak között nagy számban voltak jelen a német bevándorlók. Leginkább a fejlettebb keleti-parti régiókban telepedtek le, azonban a déli területek – köztük Texas – is nagy népszerűségnek örvendtek.

A terület növekvő népszerűségét látva tizenkét német nemes úgy döntött, hogy szervezett formában fogja segíteni a németek kiutazását és letelepedését. 1842-ben megalapították a *Texasi Német Bevándorlók Védelmére Létrehozott Társaságot*, melynek sokkal ismertebb a rövidebb neve, az *Adelsverein*, a *Nemesek Társasága*. A szervezet egészen 1847-ig működött és közel tízezer németajkú emigráns letelepedését tette lehetővé. Több társaság is létrejött hasonló célokkal a korszakban, melyek közül az *Adelsverein* sikerét talán a szervezettsége adta. Már alapítása után felderítőket küldött Texasba, akiknek a letelepedés előkészítése volt a feladatuk. Az első kikötő, *Carlshaven* megalapítása után az egyesület három nagyobb kolóniát hozott létre Texasban: *New Braunfelst*, *Fredericksburgot* és *Castellt*. Előadásom fókuszában az egyesület első jelentősebb, a szárazföld belsejében lévő települése és alapítója, *Karl Solms Braunfels* herceg (1812–1876) áll. Források segítségével igyekszem bemutatni az alapító jellemét, új hazájáról szerzett tapasztalatait és a *New Braunfels* alapításával kapcsolatos kihívásokat. Ezzel együtt arra a kérdésre keresem a választ, hogy ez a németajkú közösség mit őrzött meg kulturális identitásából és tagjai hogyan váltak új hazájuk állampolgáraivá.

A KUTATÁS „A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM ÚNKP-22-3-SZTE-39 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

Lüvi Adél (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A periciták szerepe az agyi metasztázisok kialakulásában

Kutatócsoportunk munkája során a neurovaszkuláris egység működését vizsgálja patológiás folyamatokban, mint például az agyi metasztázisokban.

Az agyi áttétet képző tumorsejteknek át kell hatolniuk a vér-agy gáton,

melynek funkciója éppen az lenne, hogy megakadályozza az idegen anyagok bejutását az agyba. Azok a metasztatikus sejtek, amelyek mégis képesek erre, az agyba jutva már a vér-agy gát nyújtotta védelmet élvezik a terápiás szerekkel szemben. Ennek következménye a nagyon rossz prognózis.

Kutatócsoportunk adatai alapján a neurovaszkuláris egység egyik sejt típusa, a periciták nagyban befolyásolják a tumorsejtek túlélését az agyban. Jelenleg az egyik projektünkben azt szeretnénk megérteni, hogy a periciták részt vesznek-e a tumorsejtek védelmében a kemoterápiás szerek ellen.

Egy másik projektben az inflammaszómák szerepét vizsgáljuk az agyi metasztázisok kialakulásának folyamatában.

Ezek részletes megismerése nagyban hozzájárulna esetleges új terápiás módszerek kidolgozásához.

Nagy Ferenc István (SZTE Eötvös Loránd Kollégium)

Multidrog rezisztens tumorsejtek szenzitivizációja új típusú szintetikus szteroid származékokkal

A tumoros megbetegedések világviszonylatban a vezető halálokok közé tartoznak. Gyógyításukra napjainkban az egyik legelterjedtebben alkalmazott terápiás megközelítés a kemoterápia, amelyet gyakran valamilyen más kezeléssel (pl. sebészi beavatkozás, radioterápia) együtt alkalmaznak. A kemoterápia alkalmazása sokszor oda vezet, hogy a szerekre szenzitív sejtek elpusztulnak, eközben pedig nagyobb arányban maradnak vissza rezisztensebb sejtek, amelyek elszaporodása esetén a kemoterápia már nem biztos hogy hatásos. Amennyiben a tumorsejtek több kemoterápiás ágenssel szemben is rezisztenciát mutatnak, úgy multidrog rezisztenciáról beszélünk.

A rezisztencia mögött számos mechanizmus állhat, ezek közül kiemelendők a tumorsejtek plazmamembránjában potenciálisan előforduló molekuláris transzporterek. Ezen pumpák képesek a tumorsejtek citoplazmájába került kemoterápiás szerek molekuláit a sejtekből kijuttatni, így azok nem képesek kifejteni toxikus hatásukat. Könnyen belátható, hogy amennyiben képesek lennének szelektíven gátolni ezen transzporterek működését, úgy a kemoterápiás kezelések hatékonysága is nagyban növekedhet.

Ezen célra kutatócsoportunk szintetikus szteroid származékokat tesztel multidrog rezisztens, colorectalis eredetű tumorsejteken, in vitro körülmények között. Eredményeink arra utalnak, hogy az általunk vizsgált szteroidszármazékok képesek gátolni a fent említett transzportereket, így in vitro körülmények között szenzitivizálják a tumorsejteket.

Nagy Valentina (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Plazmából izolált extracelluláris vezikulák Raman spektroszkópiai vizsgálata tumordiagnosztikai célból

A tumordiagnosztikai kutatások egyik fő iránya a non-invazív, folyadékbiopszia alapú diagnosztikai módszerek fejlesztése. A különböző testfolyadékokban, így a vérben is megtalálható kis extracelluláris vezikulák (sEV) egyre nagyobb teret kapnak a tumordiagnosztikai kutatásokban is.

A sEV-k molekuláris mintázata tükrözi az azt kibocsátó sejt állapotát. A sEV izolátumok komplex molekuláris mintázata jól vizsgálható Raman spektroszkópiával, mely jelenleg egy kevésbé ismert, de ígéretesnek mutakozó rezgési spektroszkópiai módszer.

Kutatásunk célja megvizsgálni, hogy a különböző tumoros betegek vérplazmájából izolált sEV-k Raman spektruma alapján elkülöníthetők-e a vizsgált betegcsoportok.

Tari Enikő (PTE TTK Szentágotthai János Protestáns Szakkollégium)

PACAP fragmens hatása glaukóma patkánymodellben

A glaukóma világszerte a vakság egyik vezető oka, legjelentősebb rizikófaktor az emelkedett szemnyomás (IOP). A PACAP három receptoron keresztül fejti ki hatását, azonban legjelentősebb protektív szereppel a PAC1 receptor rendelkezik. Ezért egy szelektív PAC 1 receptor specifikus PACAP fragmens potenciális lehetőséget jelenthet glaukóma kezelése esetén.

Kontroll felmérés során a retina morfológiáját optikai koherencia tomográfia (OCT), funkcionálisát elektroretinográfia (ERG) segítségével vizsgáltuk. Az IOP növekedését szemcsarnokba injektált mikrogyöngyökkel indukáltuk, kontroll csoportokban PBS-t alkalmaztunk. Az állatok egyik része PACAP fragmens, másik része vivőanyag (Systane) tartalmú szemcsepp-kezelésben részesült 4 héten keresztül. A szemnyomást 8 hétig monitoroztuk, majd ismét elvégeztük az OCT, és ERG vizsgálatokat.

A mikrogyöngy injektálás hatására a kezeletlen glaukómás csoport szemnyomása szignifikánsan emelkedett, azonban a PACAP fragmenssel való kezelés IOP csökkenést váltott ki. Az OCT felvételek a glaukómás vivőanyaggal kezelt csoportban a retina teljes vastagságában és több rétegben is szignifikáns csökkentést mutattak. Ugyanebben a csoportban az ERG a-hulláma is szignifikánsan csökkent. A PACAP fragmens kezelés hatására az ERG és OCT felvételeken is kontrollhoz hasonló eredményeket kaptunk.

Kísérleteink alapján a PACAP fragmens kezelés szemnyomás csökkentőnek

és neuroprotektív hatásúnak bizonyult.

Dávid Benjámin (Szegedi Tudományegyetem)

A Nagy Háborúból hazatért gyomai és endrődi katonák reintegrációja az 1920-as évek első felében

A Nagy Háború a szembenálló felek számára hatalmas társadalmi törést okozott, melynek legnagyobb vesztesei maguk a családok voltak. A háborúból hazatért férfiak számára új kihívásént szolgált, hogy a harcokat követően visszatérjenek az élet mindennapi folyamataiba. A reintegrációs törekvések új kihívások elé állította az állami ellátórendszert, valamint a társadalmat és magát az egyes egyéneket is. Ezeket az átmeneteket és folyamatokat hivatott segíteni nemcsak maga az állam, hanem különböző társadalmi szervezetek is.

Kutatásom középpontjában Gyoma és Endrőd települések I. világháború következtében végbement, elsősorban társadalmi és kulturális folyamatai állnak. (Fontos megjegyezni, hogy a vizsgált időben Gyoma és Endrőd két különálló község volt, majd az 1982. évtől az összevonást követően találkozhatunk Gyomaendrőd településsel.) Előadásom elkészítéséhez a Békés Megyei Levéltárában található iratanyagok mellett a korabeli sajtóanyagot használtam fel. Prezentációban azt kívánom bemutatni a levéltári és a korabeli sajtóforrások segítségével, hogy az első világháborúból hazatért katonák a munkába és a mindennapi életbe történő visszailleszkedése miként valósult meg a háborút követő években. Továbbá arra is kitérek, hogy milyen folyamatok és sajátosságok voltak megfigyelhetők a vizsgált településeken.

A kutatás az „INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-22-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

Domján Máté (Szegedi Tudományegyetem)

Vér és korall - Az 1943-as tarawai csata

Előadásomban a második világháború csendes-óceáni hadszínterén 1943. november 20–23. között lezajlott tarawai csatát fogom megvizsgálni, az Egyesült Államok Tengerészgyalogságának szemszögéből bemutatva rajta a kétéltű műveletek szakaszait, a jelenleg hatályos kétéltű hadviselési doktrína alapján.

A Tengerészgyalogság a két világháború között dolgozta ki kétéltű doktrínáját, melyet élesben először a második világháború csendes-óceáni hadszínterén alkalmazott. A terület jellegéből adódóan a kétéltű műveletek kitüntetett

szerephez jutottak a hadieseményekben, hiszen a harcok egymástól távol fekvő szigeteken zajlottak.

A partraszállást a 2. tengerészgyalogos-hadosztály hajtotta végre, a Gilbert-szigetek részét képző, japán fennhatóság alatt álló atoll ellen. A hadművelet stratégiai célja a Marianna-szigetek felé történő offenzíva előkészítése volt, melyhez előbb el kellett foglalniuk a Marshall-szigeteket, azonban a Tarawa-atollon állomásozó japán helyőrség és repülőalakulat gátolta a közvetlen összeköttetést a Hawaii és a Marshall-szigetek között.

A csata az amerikaiak győzelmével zárult, azonban a jól kiépített védelem, és a felkészült japán védők a háború addigi legnagyobb arányú veszteségét okoztak a Tengerészgyalogság számára.

Szabó Levente Gábor (Szegedi Tudományegyetem)

Puccsok és Pártítélet

A japán politikai berendezkedés ellen irányuló megmozdulások 1932 és 1936 között

Előadásomban a Taisó-korszak végével (1926) elkezdődő folyamatos militarizálódással és politikai radikalizációval foglalkozok. Nagy hangsúlyt kap, különösképp a kormány és katonai vezetés ellen irányuló puccskísérletek elemzése és rövid, illetve hosszú távú hatásának vizsgálata. Hirohito császár uralkodásával egybeeső Sóva-korszak első felét (1926–1945) a második világháború és előzményei dominálják. Az előző korszak demokratikus jellege folyamatosan sorvad, viszont egyes elemek a hadseregben így is elégedetlenek. Előadásomban az 1932 és 1936 között lezajló 5 puccskísérletet vizsgálom, valamint a kormány és állam reakcióit.

Mikor nevezhetünk egy puccsot sikeresnek? Ha a résztvevők saját embereiket állítják kulcspozíciókba vagy ha ideológiai céljait eléri a mozgalom. Nehéz megállapítani a puccskísérletek sikerességét, ugyanis annak ellenére, hogy az összes megmozdulás résztvevőit semlegesítették, enyhe büntetésük katalizátorként hatott a következő megmozdulás szervezésére. Tekintve, hogy a puccsok között sokszor kevesebb mint néhány hónap van, kétségtelen, hogy a szervezkedés sokszor egybeesett és, hogy a sikertelenség sosem okozott nagyobb pánikot a következő lelkes csapatban.

Előadásomban a torzított rendőrségi jelentések és a résztvevők naplói alapján hasonlítom össze az események kimenetelét és végeredményét. Végül párhuzamot állítok a puccsok kívánt hatása és a kormány organikus változásának korrelációja között.

Madarász Marianna (Újvidéki Egyetem Európa Kollégium)

Politikai karikatúrák a Rákosi-korszakban – Tito és a Nyugat ábrázolása

Dolgozatomban a Ludas Matyi hetilap alkotásain keresztül ismertetem Tito és a Nyugat ábrázolását a Rákosi-korszakban. Tito negatív megjelenése valószínűleg Sztálinnal való konfliktusára vezethető vissza, csakúgy mint a kapitalista Nyugat és a keleti szocialista blokk közötti ellentét, amely ahhoz vezet, hogy a nyugati vezetők a gúnyrajzok célkeresztjébe kerülnek.

Célom az, hogy feltárjam e karikatúrák mögöttes tartalmát, illetve üzenetét. Ezt elemzés útján tettem meg. Több kérdésre is kerestem a választ, mint például, hogy miként jelent meg Tito a Ludas Matyi lapjain, a Szovjetunióval, illetve Sztálinnal való konfliktusa folyamán, hogy milyen viszonyban ábrázolja Titot és a Nyugatot, leginkább Amerikához fűződő viszonyát, valamint, hogy hogyan festették le a társadalmi és gazdasági helyzetét a kapitalista Nyugatnak.

A munkám öt fejezetet tartalmaz, mely két részre bontható. A dolgozat az 1949 és 1953 közötti időszakot öleli fel, amikor Titót és a Nyugatot tartották a legfőbb vetélytársnak. A dolgozat eredményeként megismerhetjük, hogy a kormánypártok hogyan formálták egy egyszerű polgár véleményét a világ történéseiről.

Csík Ádám Lajos (Károli Gáspár Református Egyetem)

Az MNVK 2 tevékenysége és információi a Csehszlovákia elleni 1968-as intervenció során

A felderítés, és ezen belül a katonai felderítés nemcsak a modern hadviselés része, hanem már az ősidőktől kezdve fontos eleme a hadakozásnak és a katonai műveleteknek is. Ebből fakadóan az 1968-as Csehszlovákia elleni bevonulás során is, természetes módon, felmerült az igény a katonai felderítés alkalmazására. A Magyar Néphadsereg Vezérkar 2. Csoportfőnöksége (MNVK 2), amely a katonai hírszerzésért felelt, rendeltetésének megfelelően az intervenció során, folyamatosan figyelemmel követte, rendszerezte és összegezte az eseményeket. Mindezeket összefoglaló jelentésekbe sűrítve továbbították a felettes szervek irányába. Előadásom célja, hogy bemutassam az MNVK 2. tevékenységét, annak jellegét, illetve azt, hogy milyen típusú információkkal dolgoztak. Már önmagában is érdekes, hogy mely információkra összpontosítottak, dokumentáltak tömegesen, és melyekről tettek csak említést vagy rövid összefoglalást a jelentésekben. A konfliktus jellegéből és előzetes kutatásaimból adódóan evidensnek tűnik, hogy a csoportfőnökség információgyűjtő munkája nem az intervenció tervezésében vagy végrehajtásában játszott szerepet. Inkább a hadvezetésnek és a magyar po-

litikai elitnek, a NATO katonai tevékenységéről, a csehszlovák helyzetről és a világ közvéleményének alakulásáról való tájékoztatására szorítkozott. De mégis felmerül a kérdés, hogy tényleg csak az események követésére szorítkozott az MNVK 2. Előadásomban erre a kérdésre is választ kívánok adni.

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-22-3-I-KRE-5 KÓD-SZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Jurászik Bálint (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A kvangdzsui felkelés

A kvangdzsui felkelés okai közé tartozik a tekintélyelvűség Dél-Koreában, a társadalmi és politikai elégedetlenség a Csolla tartományban, Pak Csong Hi meggyilkolása, és az 1979. december 12-ei és az 1980. május 17-ei puccsok. A felkelés május 18-tól május 27-ig tartott, és az áldozatok száma mai napig nem tisztázott. A felkelés során az azt leverő katonák sokszorosan megsértették az emberi jogokat, és példátlan dolgokat követtek el a civil lakossággal szemben, Cson Du Hvan, a koreai titkosszolgálat vezetője, a későbbi elnök utasítására. A felkelésben résztvevők közül sokakat elítéltek, megkínoztak vagy átnevelőtáborba zártak. Bár a felkelés elbukott, azonban a belső feszültségeit és a növekvő társadalmi elégedetlenséget a rendszer és az 1980-tól 1987-ig hatalmon lévő Cson Du Hvan már egyre kevésbé tudta elbagatellizálni. 1987-ben egy diák halála miatt kitört a júniusi demokratizációs küzdelem és 1987 decemberében sor került az első közvetlen elnökválasztásra, amelyet az ellenzék megosztottsága miatt Ro Te Vu nyert meg. 1995-ben letartóztatták Cson Du Hvant és Ro Te Vut az 1979-es katonai államcsínyben és a kvangdzsui felkelés leverésében játszott szerep miatt, azonban Kim De Dzsung javaslatára 1997-ben amnesztiát kaptak. Bár már több évtized eltelt az esemény óta, még napjainkban is számos vitás kérdés merül fel a felkeléssel kapcsolatban. A felkelés 1987-ig tabutéma volt, de később a saját megélhetésüket tartották szem előtt a koreaiak a fellendülő ázsiai államban, és már nem igazán foglalkoztak a demokratizáció kérdésével. Ennek ellenére a dél-koreai nemzet tisztában van azzal, hogy ez az esemény vezetett el a ma is fennálló demokratikus államrend kialakulásához.

Besztercei Márk (ELTE Eötvös József Collegium)

„velünk együtt helyes véleményű hittel s egyetemes egységgel” – A római pápaság reakciói a VII. századi keleti teológiai vitákra

A keresztény egyház keleti részein évszázadokig dúló teológiai viták nem ki-

zárólag a Közel-Kelet, Egyiptom vagy Örményország területén voltak hatással, hanem időnként a nyugati részeken is kiváltottak különféle reakciókat. A IV. századtól egyre inkább vezetői szerepet betöltő római pápaság – amelynek főleg a nyugati területeken volt igen jelentős a tekintélye és formálódó primátusa – maga is részese lett a különféle kérdésekről, például krisztológiáról vagy trinitológiáról szóló szóbeli csatározásoknak. A VII. századi keleti teológiai viták – melyeknek a középpontjában két teológiai irányzat, a monoenergizmus és a monothelétizmus állt – maguk is elhatottak Rómáig, „Szent Péter örököse” pedig igyekezett érvényt szerezni annak az álláspontnak, melyet maga is az igaz hit mércéjének tartott.

Előadásomban bevezetésképpen bemutatnám a VII. századi viták főbb kérdéseit, problémáit. Ezt követően a pápaság helyzetét tekinteném át a VII. század elején, hogy megteremtsem a kontextusát a további vizsgálódásainknak. Mindezek után kezdenék bele az előadás fő témájának tárgyalásába, feltárva a keleti teológiai vitákkal kapcsolatos pápai megnyilatkozásokat és egyéb reakciókat. Külön kiemelnék olyan nagyhatású pápákat, mint I. Honorius, I. Theodorus vagy I. Márton, akik ténylegesen központi alakjaivá váltak hosszabb-rövidebb ideig a teológiai csatározásoknak. Azt is igyekszem feltárni, hogy milyen módon és milyen eszközökkel próbált hatni Róma püspöke a teológiai álláspontok összeütközésének menetére, hogyan igyekezett befolyásolni annak eredményét. Az előadást a VI. egyetemes zsinat tárgyalásával, az ezzel kapcsolatos pápai közreműködés és a zsinati határozatokat illető római álláspont bemutatásával zárnám.

Danka Balázs (Szegedi Tudományegyetem)

A legnagyobb német császár temetkezése? IV. Luxemburgi Károly gyászmenete

IV. Luxemburgi Károly gyászmenetét egy névtelen szerző örökíti meg az ún. „Augsburgi Krónika” című munkájában. Bár a szerző kiléte valóban kérdőjeles, leírása alapján sejtethetően csak is egy olyan személy lehetett, aki jól ismerte a hatalmi reprezentációt, tehát a szűk udvari körből származó szerzőről van szó. Nemcsak azt mondja el nekünk másodpercre pontosan, hogy merre haladt a gyászmenet, de még azt is meg tudja mondani, milyen lovagok voltak jelen a „legnagyobb császár” temetésén, s azt is, hogy milyen szimbólumok jelentek meg. Ha ez nem lenne elég, pontos ismeretekkel rendelkezik arról, hány polgár volt jelen, milyen öltözékben vitték a halottaskocsit, sőt még azt is leírja, hogy hol veszik át, és kicsodák a császári tetemet. De amennyire érdekes és informatív a szöveg, olyannyira nehéz vele foglalkozni. A szövegnek négy változata (kézirat) létezik, három kortárs, és egy a 20. században készült regeszta gótikus betűkkel, ami azt is jelenti, hogy azóta se készült kurrens modern német átirat. A kérdé-

sek, amelyekre válaszokat kívánok adni az előadás során: Milyen környezetből származhatott a szerzőnk? Árulkodhatnak-e az idegen eredetű szavak, és mit jelentenek? Mit tudunk a gyászmenetről? Kik vannak jelen, és miért fontos az ő szerepük? Mit tudunk a szimbolikáról? Mit tudunk a gyászmenet útvonaláról, és miért fontos ez mai szemmel vizsgálva? Egyedi példa Károlyé, vagy az ihletet más nációktól is láthatták példaként, egyáltalán a Károlyt temetők egyedi prece-denst követtek, vagy volt előzménye?

Vlasics Bálint (PTE Kerényi Károly Szakkollégium)

Szilágyi Mihály élete a magyar historiográfia tükrében

Szilágyi Mihály személyére nagyon kevés figyelem irányult a magyar történet-írásban, hiszen munkássága és tetteinek jelentősége elhomályosodik Hunyadi János hadi tevékenységei, eredményei nyomán. Az 1456-os nándorfehérvári ostrom során a vár védelmében játszott szerepe kulcsfontosságú a hazai emlékezet számára, azonban azelőtti életéről és eredményeiről nagyon keveset tudunk.

Pálosfalvi Tamás egy 2017-es írásában vetette fel a Szilágyi Mihály életére vonatkozó ellentmondásokat. A szerző Bonfini írása nyomán arra a következtetésre jutott, hogy a magyar történetírás egy bizonyos „Kara Mihál” (Fekete Mihály) nevű személy életrajzát akaratlanul is összemosta Szilágyi személyével. Az írás is kiemeli, hogy a kormányzó Szilágyi Mihály igenis létező személy volt, csak jóval később születhetett, ami jó támpontot biztosít Szilágyi kormányzói ambícióinak magyarázatára. Kutatásom a másodlagos források által levont következtéseken nyugszik ciklikus induktív és deduktív munkaforma alapján.

A Hunyadiakról monumentális művet jegyző Teleki József szintén felfigyelt a Szilágyi személye körüli ellentmondásokra, azonban a későbbi kutatók figyelmen kívül hagyták Teleki észrevételeit, éppen ezért szükséges tisztázni a történelemtudomány számára ezt a kérdést, mivel kutatásom nyomán úgy gondolom, hogy Szilágyi Mihály feltételezett életpályája fokozatosan idomult Hunyadi Jánoséhoz, annak állomásaihoz és eredményeihez egyaránt.

Konkoly Sándor (Szentágotthai János Szakkollégium Egyesület)

A mohácsi csatater lokalizációs problémái releváns hadirégészeti leletek tükrében

A mohácsi csata 500. évfordulójának közeledtével számos új és régi-új elképzelés látott napvilágot a tragikus kimenetelű összecsapás topográfiai helyzetével, idő- és térbeli lefolyásával, a menekülés útvonalával és a király halálával kapcsolatban. A kutatásokban a hagyományos történetírói, írott forrásokon nyugvó interpretáció csapott össze a földrajzos, tájrekonstrukciós vizsgálatokon alapuló prog-

resszív elképzelésekkel. A csatátér síkját elválasztó és napjaink szakmai vitáit is szimbolikusan megosztó Borza-patak adja az utolsó törésvonalat, amely egyelőre áthághatatlan akadályt képez a két versenyben maradt potenciális hadszíntér között. A csata centrumtársát a „Mohács 500 Csatátérkutatói program” munkatársai az említett vízfolyástól nyugatra, a „Mohács 1526–2026: Rekonstrukció és emlékezet” kutatócsoport tagjai pedig a Borzától keletre helyezik. Előbbi az elmúlt években előkerült nagyszámú – csatátér helyszínére utaló – hadirégészeti leletekkel érvel a Majs környéki lelőhely mellett, utóbbi a földrajzi indikációk történeti tájba helyezésével, valamint történeti források és hagyományok alapján hivatkozik Sátorhely környezetére. A vitát egy hallgatói kutatómunka eredményei dönthetik el, melyek a harcmező lehatárolásában kulcsszerepet játszó, bizonytalan eredetű kézi tűzfegyverlövődékek származásával kapcsolatban nyújtanak releváns információkat.

Galbiczek Noémi Vanda (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Elektrokémiai CO redukcióban alkalmazott polimerek szerepének vizsgálata

A CO₂ elektrokémiai redukciójával mára nagy sebességgel és szelektíven állíthatunk elő szén-monoxidot (CO), és a folyamat technológizálása is zajlik a világ számos pontján. A CO elektrokémiai redukciója ígéretes lehetőség vegyipari alapanyagok (pl. CH₄, C₂H₄) fenntartható előállítására, azonban a módszer több megoldandó problémát vet fel. Ilyenek a minél nagyobb stabilitás, reakciósebesség, szelektivitás, valamint energiahatékonyság elérése.

Nagy reakciósebesség gázfázisú reakciókban érhető el, amely megvalósításához gázdifúziós elektródok használhatóak. Ezek egy porózus rétegből állnak, melyen egyenletesen elosztatva kis szemcseméretű katalizátor található. Fontos, hogy a réteg kellően átengedje a CO gázt a katalizátorfelületre, viszont annyira hidrofób legyen, hogy megakadályozza a túl nagy mennyiségű víz bejutását a katalizátorrétegbe. Ez azért fontos, mert a hasonló termodinamikai potenciáljaik miatt verseny alakul ki a vízbontás és a CO redukciója között.

Bizonyos polimer anyagok beépítése a katalizátorrétegbe növeli annak hidrofóbítását. A polimer anyagok további szerepét (pl. reaktáns adszorpciója, segédkatalizátor szerep) viszont még kevésbé értjük, így előnyösebb felhasználásukat sem tudjuk tudatosan tervezni. Kutatásom során szisztematikusan változtatott szerkezetű polimerek ezen reakcióra gyakorolt hatását vizsgálom. Ezen keresztül célom a hatékonysághoz szükséges tulajdonságokat megismerve egy stabil, ipari célokra is felhasználható polimert találni.

Szarvas Flóra Mária (Szegedi Tudományegyetem)

Vinpocetin tartalmú mukoadhezív polimer micellák vizsgálata

A kognitív betegségek terápiájában fontos szerepet játszik a vinpocetin, amely képes a funkcióvesztések progresszióját elnyújtani. Csekély vízdékonysága miatt azonban nehezen formulálható, emiatt gyakori adagolás és magas dózis mellett alkalmazzák.

Célunk volt nazális körülmények között mukoadhezív jelleggel rendelkező polimer micella formulációk fejlesztése, amelyek képesek nagy permeabilitási készségük miatt a hatékony központi idegrendszerbe történő hatóanyag eljutást és a megfelelő koncentrációt biztosítani.

A nano porlasztva szárított termékek micellakarakterizációja alapján megállapítható, hogy megfelelő szemcse- és részecsketulajdonságokkal rendelkeznek az előállított termékek. A megfelelő mukoadhézió hozzájárul a hordozórendszer nazális mukózán történő tartózkodási idejének növeléséhez. A kedvezően alacsony viszkozitás alkalmazhatóvá teszi orrspray formájában is a termékeket. In vitro és ex vivo vizsgálatok alapján bebizonyítható, hogy fokozott hatóanyag leadással és permeabilitással rendelkeznek a termékeink.

Összességében elmondható, hogy a fejlesztés során sikerült olyan értéknövelt vinpocetin tartalmú formulációkat létrehozni, amelyek hatékonyak lehetnek a sikeres központi idegrendszerbe történő hatóanyag bevitelben, és ezzel új utat nyithatnak a demencia terápiájában.

A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM ÚNKP-22-SZTE-143 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Földes Frézia (Szegedi Tudományegyetem), Csóka Ildikó, Katona Gábor, Sipos Bence

In situ gélesedő nazális polimer micellák vizsgálata

A felső légúti megbetegedések között kiemelt szereppel bírnak a baktériumok okozta felső légúti fertőzések, melyeknek prevalenciája évről évre növekszik. Ennek egyik megoldási lehetősége a helyi, azaz orrüregen keresztüli kezelés, nomedicinális formulációkkal.

Célunk volt olyan nazális körülmények között *in situ* gélesedő polimer micellák fejlesztése, amelyek a pediátriában is alkalmazható antibakteriális hatású tobramicint tartalmaznak a szteroid gyulladáscsökkentő dexametazonnal.

A polimer micelláris formulációk esetében elmondható, hogy nano mérettartományúak, monodiszperz eloszlásban és megfelelő kolloidális felületi

töltöttséggel rendelkeznek. Az *in situ* gélesedő rendszerek nagy mukoadhezív munkával jellemezhetőek, amely tényező kiegészülve a magas bezárási hatékonysággal elősegítette az elnyújtott, de nagymértékű hatóanyagleadást és permeabilitást nazális körülmények között.

Összességében elmondható, hogy az *in situ* gélesedő polimer micellás rendszerek képesek hosszútávú, kevésbé gyakori adagolás mellett is hatékony antibakteriális és gyulladáscsökkentő hatást kifejteni az orrüregben.

A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM ŰNKP-22-2-SZTE-140 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Pletikoszity Tamás (Újvidéki Egyetem Európa Kollégium)

A cukorrépa levél-fehéjje kivonása izoelektromos kicsapási módszerrel

Napjaink egyik legnagyobb megoldásra váró problémája a rohamosan növekvő lakosság élelmeztetése. Földünk élelmiszerkészletei korlátozottak, ezért új, alternatív tápanyagforrások kifejlesztésére vagy felfedezésére van szükség. A cukorrépa levél nagy fehérjetartalmának köszönhetően alkalmas fehérjeforrásnak számítana az élelmiszeriparban, viszont kifizetődő felhasználásukat az alacsony hozammal járó kivonási módszerek és a szilárd fehérjefrakció nehéz izolálhatósága akadályozza. A cukorrépa levélben található fehérjetartalom 31,33%-ot tesz ki szárazanyagra vonatkoztatva, illetve ez 4,75%-ot tesz ki nyerslevél-tömeg alapján.

Kutatásom fő célja az volt, hogy megoldást találjak a levelekben található fehérjekincsek feltárására, valamint egy olyan módszer kifejlesztése, amelyet akár ipari méretekben is alkalmazni lehet. Munkám a hollandiai Wageningeni Egyetem egyik kutatócsoportjának a kutatására alapoztam, melyben részletesen taglalták a növényi fehérjék különféle izolálási módszereit.

A fehérjéket izoelektromos kicsapással vontuk ki, melyet két alkalommal kíséreltük meg: az első alkalommal, 897,5g-nyi levéllel dolgoztunk, amelyet 1499g-nyi levélminta lepréselésével nyertünk. A levéllevet ezután 100G fordulatszámon centrifugáltuk, majd a centrifugálás során kapott folyékony fázisokat még 2 alkalommal, 4500G és 7000G fordulaton. A második alkalommal 1123,5g levéllel dolgoztunk, amelyből préselés után 548g levét kaptunk. Különbséggént az elsőhöz képest, a centrifugálásokat 200G, 15000G és 7000G fordulatszámon végeztük el. Az első próbálkozás eredményeként 0,0093%, míg a második kivonás során 0,276% fehérjét sikerült izolálni.

Tóth Petra (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A $\text{Cl} + \text{CH}_3\text{CN}$ reakció dinamikájának elméleti modellezése

A kémia egyik fő célja a reakciók mechanizmusának megértése a legmélyebb atomi és molekuláris szinteken. Erre az elméleti számolások sokszor alkalmasabbak, mint a kísérleti módszerek, hiszen a szimulációk által nem csak a termékeket tudjuk detektálni, hanem gyakorlatilag lépésről lépésre követhetők a reakciók, valós időben vizsgálható az atomok mozgása, kötések keletkezése, vagy éppen felbomlása. Meghatározható, hogy milyen reakció utakon lehetséges a folyamat lejátszódása, milyen termékek keletkezhetnek, illetve ezek mekkora valószínűséggel. Ha ezeket ismerjük, akkor akár befolyásolni is tudjuk a reakciót a számunkra kedvező irányba.

Én a $\text{Cl} + \text{CH}_3\text{CN}$ reakció dinamikájának vizsgálatát tűztem ki célul. Ennek első lépéseként egy potenciálisenergia-felületet fejlesztünk, amely a Schrödinger-egyenlet numerikus megoldásából adódik. Ennek a felületnek a meredeksége adja az erőket, amelyek az atommagokat mozgatják egy reakció során. Az atomok mozgása a kváziklasszikus trajektória módszerrel számolható. Meghatározzuk a lehetséges termékeket, illetve azok képződésének valószínűségét is.

Hampuch Péter (PTE TTK Szentágotthai János Protestáns Szakkollégium)

Bakteriofágok gyakorlati alkalmazásának lehetőségei és korlátai

Bevezetés: A *Klebsiella pneumoniae* (Kp) baktérium által okozott fertőzések világszerte problémát jelentenek, elsősorban a kórházi környezetekben. Az izolátumok közt egyre nagyobb arányú a multidrog-rezisztencia (MDR) és ezen belül a karbapenem rezisztencia (CP) jelenléte, mely komoly klinikai kihívást jelent. A bakteriofág (fág) terápia a MDR-bakteriális fertőzések egyik alternatív kezelési módszere lehet, amelyet azonban a *K. pneumoniae* esetében nehezít a tok antigének nagymértékű variabilitása.

Anyagok és módszerek: Munkánk során *Klebsiella pneumoniae* (928-as (CIP8047) törzsszámú kórházi izolátum, Pasteur Intézet) K64 toktípust termelő változata ellen kerestünk litikus bakteriofágokat a Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) szennyvízmintáiból. A ko-inkubáción alapuló fágpropagálási módszert követően a potenciális fágtörzseket tisztítottuk, majd morfológiailag jellemeztük transzmissziós elektronmikroszkóp (TEM) segítségével. A fág-DNS izolálását követően a genomot szekvenáltuk és analizáltuk.

Eredmények: Két, erősen litikus bakteriofág törzset vizsgáltunk alaposabban. A Kp_K64_3_2 határozott tok-depolimeráz aktivitást mutatott, míg a Kp_K64_4_2-nél ez a karakter nem volt megfigyelhető. A két fág között morfológiai

és genetikai különbségek is kimutathatók voltak.

Következtetések: Mivel előzetes eredményeink alapján az általunk izolált két bakteriofág *in vitro* hatékonyan képes lizálni a K64-es tokkal rendelkező *K. pneumoniae* célbaktériumot, ezért potenciális ágenskét szolgálhatnak az ezen toktípussal rendelkező MDR *K. pneumoniae* által okozott kolonizáció esetén.

Páli Emese Kincső (Szegedi Tudományegyetem)

Duálisan targetált háromkarú polipeptid nanopartikulumok tesztelése a vér-agy gát sejttenyészetes modelljén

A központi idegrendszeri betegségek terápiáját megnehezíti, hogy a hatóanyagok nem képesek megfelelő mértékben a vérből az agy szövetébe jutni. Ennek legfőbb oka a vér-agy gát. Ígéretes módszer lehet a bejuttatásra a nanopartikulumok (NP) alkalmazása, és specifikus célzó ligandokkal való funkcionálizálása. A kutatócsoportunk által korábban előállított, az agyi endotélsejtek tápanyagszállító fehérjeit célzó ligandokkal jelölt nanopartikulumok hatékonyan bizonyultak sejttenyészetes modellen és állatmodellen egyaránt.

Megvizsgáltuk a glutation és az alanin ligand kombinációval célzott háromkarú polipeptid NP-k sejtfelvételét és permeabilitását, *in vitro* vér-agy gát modellen, valamint az átjutott nanohordozók bejutását, az egészséges kontrollból és a Parkinson-kóros betegekből származó közepagyi organoidokba. A célzott nanohordozók sejtfelvétele időfüggő volt, és már négy óra elteltével szignifikánsan jobb bejutást mutatott. A permeabilitási vizsgálatokban a ligandok jelenléte elősegítette az NP-k nagyobb mértékű penetrációját a vér-agy gáton és bejutását az organoidokba.

Eredményeink alapján megállapíthatjuk, hogy az glutation-alanin ligand-kombinációval a polipeptid nanohordozók hatékonyabban jutottak át a vér-agy gáton és internalizálódtak agyi organoidokba. Ezen megfigyeléseink a jövőben hozzájárulhatnak a központi idegrendszert célzó, hatékonyabb gyógyszerbeviteli rendszerek kifejlesztéséhez.

Pék Ramóna (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A BigH1 foszforilációjának szerepe *Drosophila melanogaster*ben

A funkcionális kromatin szerveződésében a core hisztonok mellett a linker hiszton is alapvető fontosságú. A legtöbb szövetes állatban többféle linker hiszton variáns is jelen van, melyek expressziója egy bizonyos életszakaszra, szövetre vagy szervre korlátozódhat. Ecetmuslincában a genom csak kétféle linker hiszton kódol: a testi sejtekben kifejeződő H1-et, valamint az ivarvonalon és a korai embrióban megtalálható BigH1-et. Korábbi kísérletek során a BigH1 fehérjén

több lehetséges foszforilációs helyet azonosítottak és ezek megváltoztatásával foszforilációra képtelen változatot hoztak létre (BigH1[NPS]). Munkánk célja ezen mutáns fehérje vizsgálata és jellemzése volt.

Kísérleteink során kiderült, hogy a BigH1[NPS] homozigóta mutáns életképes, de teljesen hímsteril. A mutáns embriók laboratóriumi körülmények között 25°C-on gyenge, míg 15°C-on erős letalitást mutatnak. Mikroszkópos módszerekkel kimutattuk, hogy ezen változat alacsonyabb életképessége a késői embrionális fejlődés eredménye lehet, ugyanis ebben a fázisban emelkedett arányban vannak jelen apoptotikus sejtek. Ez feltételezhetően összefügg a mutáns fehérje expressziós mintázatának megváltozásával. Az még nem tisztázott, hogy a fehérje megfelelő működéséhez egy általános hiperfoszforilált állapot, vagy csak bizonyos aminosavak foszforilációja szükséges. További vizsgálatok céljából ezért CRISPR/Cas9 génszerkesztést alkalmazva, új specifikus foszforilációs mutáns BigH1 törzseket állítottunk elő.

Eredményeink összegzéseként elmondható, hogy a BigH1 foszforilációjának jelentősége van a fehérje kifejeződési mintázatának fenntartásában, és ezen keresztül a megfelelő embriogenezis biztosításában.

Borosta Roberta (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az előrehaladott glikációs végtermékek keletkezéséért felelős útvonal vizsgálata *Drosophila* Huntington-kór modellben

Kutatócsoportunk a Huntington-kór és az Alzheimer-kór *Drosophila* modelljein végzett miRNS transzkriptomikai analízisek során azt a megfigyelést tette, hogy az AGE-RAGE jelátviteli útvonal komponensei feldúsultak a kifejeződésbeli változást mutató miRNS-ek targetjei között. Ebben a kutatási projektben ezért az volt a célunk, hogy egyrészt további genetikai vizsgálatokhoz előállítsuk az AGE-RAGE útvonal egyik effektor fehérjét, a glioxaláz 1 enzimet túltermelő transzgenikus *Drosophila* törzset; másrészt megvizsgáljuk az AGE-RAGE útvonal egyes elemeit kódoló gének kifejeződésének mértékét Huntington-kór modellben.

Szendefi Dániel (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Fotoakusztikus rendszer érzékenységének mérése

A fotoakusztika egy spektroszkópiai módszer, aminek alapja az egyes molekulák fényelnyelésének különböző hullámhossz szerinti eloszlása. Lényege, hogy egy rezonátor kamrában található gázkeveréken keresztülvilágítunk időben periodikusan modulált lézerefénnyel, a gázmolekulák a fényt elnyelik, ezáltal gerjesztődnek, majd kihasználva a molekulák sugárzásmentes relaxációját, (amelynek

során a részecskék mozgási energiát adnak át egymásnak), periodikus hőmérséklet- és nyomásváltozást generálunk, amelyeket, mint akusztikus jeleket, mikrofonokkal detektálhatunk. A modulálási frekvenciával azonos frekvenciájú hangot észlelhetünk.

Ha a gázkeverékben egy általunk kiválasztott gázkomponens fő elnyelési vonalával megegyező hullámhosszú lézert alkalmazunk, akkor kaphatjuk a legnagyobb hasznos fotoakusztikus jelet, ahol a legintenzívebb a gázkomponens abszorpciója. Ezzel nyomon követhetjük a kiválasztott gáz összetevő koncentrációját. Az elnyelési vonalon mért fotoakusztikus jel erőssége arányos a gáz koncentrációjának mértékével. Ez egy null háttérű mérés, tehát elméletileg a gázkomponens hiányában nem detektálhatunk az elnyelési vonalon fotoakusztikus jelet, viszont a gyakorlatban háttérzaj mérhető.

A fotoakusztikus jel nagysága számos mennyiségtől függ. Ami számunkra releváns, az a gázkoncentráció, az állandó nyomáson és térfogaton vett fajhőviszony, a jósági tényező és a lézer modulálási frekvenciája. Számos más tényezőtől is függ, de azokat változatlan értékre tudjuk beállítani, hogy a méréseket ne zavarja meg. A fotoakusztikus rendszer érzékenysége megmutatja, hogy a vizsgált gáz egységnyi koncentrációváltozása mekkora változást okoz a fotoakusztikus jelen.

Feladatunk kimérni a mérőrendszer érzékenység - modulációs frekvencia karakterisztikáit minél kisebb hibával. Ehhez szükséges a fotoakusztikus jel tisztán gázkoncentrációtól való függését mérni. Ezt úgy érhetjük el, hogy az összes többi mennyiség változását kiküszöböljük. A prezentációmban ki fogok térni arra, hogyan érhető ez el.

Glavosits Villő (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Harci modellek vizsgálata differenciálegyenletekkel

Lanchester az első világháború alatt tanulmányozta a nyugati front légi harcait. Elsősorban az a kérdés foglalkoztatta, hogy mely tényezők befolyásolják azok kimenetelét, és ezeket hogyan lehetne számszerűsíteni.

Lanchester a két szembenálló felet elnevezte kékeknek és pirosaknak. Ezek harci ereje több tényezőből tevődik össze: harcosok száma, fegyverzete, kiképzése stb. Csak a harcosok számát tekintjük: $x = x(t)$, $y = y(t)$ jelentse a t időpontban (napok vagy órák) a szembenálló felek, azaz a kékek és a pirosak harcosainak számát.

A modellben az alábbi módon szemléltetjük a hatékonysági rátát.

Jelölje „a” a piros harcászati egység semlegesítési (hatékonysági) rátáját a kék harcászati egységgel szemben, amíg „b” a kék harcászati egység semlegesítési rátája a piros harcászati egységgel szemben. Az **a** és **b** állandók becslése

bonyolult feladat, néha csak későn, harc után derül ki, hogy mik is lettek volna jobb adatok.

A modell differenciálegyenlet-rendszere a következő:

$x(0)$ és $y(0)$ a kezdeti értékek.

$$x'(t) = -ay$$

$$y'(t) = -bx$$

A megoldás során felírjuk a nyereségi függvényt, amit $v(t)$ -vel jelölünk. A harcnak akkor lesz vége, ha $v(t) = v(0)$.

A megoldás a következő:

$$x^2(t) - a/b \cdot y^2(t) = x(0)^2 - a/b \cdot y(0)^2$$

Ez eddig egy ismert probléma volt.

Ezt a modellt továbbfejlesztettük. Az alapfelállítás ugyanaz, viszont az egyik fél át tud téríteni katonákat az ellenfél csapatából. Ekkor a modell a következő:

$$x'(t) = -ay + pbx$$

$$y'(t) = -bx$$

ahol p paraméter a zsákmány aránya, egy 0 és 1 közötti szám.

A megoldást a következőképpen kezdtük:

Vissza akartuk transzformálni egy klasszikus lineáris transzformációval a Lanchester modellre, viszont ezt beláttuk, hogy ez nem lehetséges. Ennek levezetését meghagyom az előadásra.

A második megoldás során a differenciálegyenletrendszerből csináltunk egy autonóm differenciálegyenletet, amelyet már meg tudunk oldani. Ennek levezetését szintén meghagyom az előadásra.

Halász Eszter és Nagy Boglárka (Babeş-Bolyai Tudományegyetem Kölcsey Ferenc Főgimnázium)

Mesterséges intelligencia VS politikai érdekviszonyok: Mennyire érti a GTP-3 a politikát?

Az előadás témája, hogy a mesterséges intelligencia mennyire ért a politikához.

A kutatáshoz az Open-AI GTP-3 nevű nyelvi modelljét használtuk. A The Political Compass teszt 62 kérdészt tettük fel a modellnek, és arra kérdeztünk rá, hogy szerinte különböző politikusok, politikai párttagok hogyan válaszolnának rájuk. A GTP-3 spekulációit kiértékelte a teszt, és elhelyezte az alanyokat egy politikai iránytű térképen. Ezeket az eredményeket összehasonlítottuk a valós adatokkal, és próbáltuk felmérni, hogy mennyit is tud valójában a mesterséges intelligencia a politikáról. A programkódok nyelve Python és JavaScript volt.

Az eredmények alapján több következtetést is le tudtunk vonni:

1. A modell könnyebben tesz különbséget a pozitív és negatív hozzáállás között, mint a pozitív és szélsőségesen pozitív, illetve a negatív és szélsőségesen

negatív hozzáállások között.

2. Pontosabb válaszokat adott a politikai pártok esetében, mivel nem voltak egymásnak enyhén ellentmondó állításaik, mint a politikusok esetében.

Ferencz Kamilla (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Heteromorf termések: csak csírázási stratégiájukban különböznek vagy befolyásolják a felnőttkori rátermettséget is?

A termésheteromorfizmus azt jelenti, hogy egy növényegyed több típusú termést hoz létre, melyek morfológiailag és ökológiailag is jelentősen különböznek egymástól. Leginkább terjedési képességükben és csírázási gyorsaságukban mutattak ki különbséget a terméstípusok között. Eddig 18 zárvatermő családból jeleztek heteromorf fajokat, leginkább a fészkesek (*Asteraceae*) és a libatopfélék (*Chenopodiaceae*) családjában. Feltételezik, hogy a heteromorf termések a változatos és kiszámíthatatlan környezetű élőhelyeken előnyösek, mint például sivatagokban vagy sós mocsarakban. Kutatásunkban azt vizsgáltuk, hogy (1) az eltérő terméstípusok valóban különböző csírázási stratégiákat takarnak-e, hogy (2) kimutatható-e a különbség az eltérő termésekből kinevelt felnőtt növények esetén is, és hogy (3) közelrokon fajok esetén hasonló módon nyilvánul-e meg a termésheteromorfia. Ehhez a fészkesek családjába tartozó négy növényfaj magjait gyűjtöttük be, csíráztattuk, majd kineveltük a növényeket, és teszteltük allokációs stratégiájukat és fenotípusos plasztikusságukat. Egyértelműen kimutattuk az eltérő termések különböző viselkedését mind a csírázás, mind a felnőttkori rátermettség szintjén, sőt érdekes módon, a közelrokon fajok hasonló terméstípusai között is szignifikáns különbségeket találtunk. Ezek az eredmények bizonyítják a termésheteromorfizmus nagyfokú plasztikusságát, mely nem az életszakasztól, nem a rokonsági foktól, hanem valószínűleg környezeti tényezőktől függ.

Lőrincz Ádám (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Védekezési mechanizmus vagy eszközhasználat? Az *Aphaenogaster subterranea* táplálékszerző viselkedésének jellegzetességei

Folyékony jellegű táplálékforrást detektálva a Myrmicinae alcsalád számos képviselője apró, környezetükben fellelhető tárgyakat helyez annak felszínére, majd az így kapott, táplálékot nagy mennyiségben tartalmazó eszközöket a fészkekbe szállítja fészektársai számára. A jelenséget a rovarok körében előforduló eszközhasználat ékes és jól dokumentált példaként tartjuk számon, melynek fejlettségét és komplexitását hangsúlyozzák a sorra megjelenő kutatási eredmények. Akadnak azonban, akik nem értenek egyet a jelenség ezen interpretációjával,

és egy kétkomponensű (védekezési és táplálékszerzési) viselkedés hipotézisét hangsúlyozzák, mely az egyes komponensek függetlensége miatt nem minősül valódi eszközhasználatnak. Kísérleteink során az *Aphaenogaster subterranea* laboratóriumban tartott kolóniáit különböző kísérleti felállások között vizsgálva kerestük a választ arra, hogy az általunk eszközhasználatnak vélt cselekvés ténylegesen egy kétkomponensű, elsősorban védekezési célokat betöltő viselkedésnek minősül-e. Eredményeinkből kiderül, hogy a vizsgált hangyafaj dolgozói különbséget tesznek a folyékony táplálék és a tápláléknak nem minősülő folyadék között, a veszélyt nem jelentő folyadékfelszínekre is helyeznek tárgyakat, valamint különböző intenzitású ráhordást végeznek a kihelyezett csalétek távolságától és a kolónia éhségi állapotától függően. Mivel megállapításaink mindegyike ellentmond a kétkomponensű viselkedés hipotézise alapján várt eredményeknek, jól értelmezhető viszont az általunk preferált elképzelés fényében, kimondható, hogy a viselkedés valódi eszközhasználatnak minősül, mely hatékonyabb táplálékgyűjtést tesz lehetővé az azt alkalmazó dolgozók számára.

Gyarmati Marcell László (SZTE Eötvös Loránd Kollégium)

A szelén-biofortifikáció alkalmazása keresztesvirágú csíranövényeken

A szelén (Se), bár kevesen tudják, nagyon fontos szerepet tölt be az emberek és az állatok életében, ugyanis esszenciális mikroelem, legfőképpen az antioxidáns hatása miatt. A szelén a növényekbe főleg szervetlen, az állatokba és így az emberbe is inkább szerves (pl. szelenometionin) formában jut be. A biofortifikáció során a mikroelemek koncentrációjának növelése történik a csíranövényekben úgy, hogy biztosítva legyen a megfelelő tápanyag-összetétel. Ezáltal kevesebb forrásból is felvehető több létfontosságú elem, így a szelén is. Kutatásunk során potenciálisan Se-akkumuláló keresztesvirágú biocsíranövényekkel (*Lepidium sativum*, *Eruca sativa*) dolgoztunk, amiket különböző Se-koncentrációjú oldatokban csíráztattunk *in vitro* 7 napig. A nevelés során 0; 0,1; 1 és 5 mg/L koncentrációjú nátrium-szelenát (Na_2SeO_4) oldatot alkalmaztunk. Munkám során mértem a főgyökér hosszát, a csíranövények friss és száraztömegét, valamint különböző gyökércsúcsfestési eljárásokat (AR, DHE, FDA, MBB, WSP-1) alkalmaztam. A festésekről fluoreszcens mikroszkóp segítségével készítettem felvételeket. Kutatásom célja, hogy megtaláljam azt az optimális koncentrációtartományt, amiben a szelén pozitívan hat a csírák fejlődésére, ezáltal eredményeink hasznosíthatók lehetnek majd az élelmiszeriparban és a mezőgazdaságban is.

Góra Valér (PTE TTK Szentágotthai János Protestáns Szakkollégium)

Antioxidáns tulajdonságú vegyületek napi ritmusának változása a bortermő szőlő (*Vitis vinifera* L.) leveleiben

A növényvilágban általánosan előforduló fenolos tulajdonságú vegyületek (fenolos savak, flavonoidok) a speciális metabolitok azon csoportjába tartoznak, melyek a sikimisav útvonalon keresztül képződnek a növények különféle szöveteiben. Ezek a vegyületek rendkívüli tulajdonságokkal rendelkeznek, úgymint antioxidánsok, illetve UV szűrők. Ezen képességeiknek köszönhetően nélkülözhetetlen szerepet töltenek be a növények életében, ugyanis egyedfejlődésük közben számos stresszhatás (UV sugárzás, magas fény, szárazság, kedvezőtlen hőmérséklet, stb.) érheti őket, miközben különböző reaktív oxigén származékok (ROS) képződhetnek. A fenolos vegyületek a ROS semlegesítése mellett UV abszorbeáló képességüknek köszönhetően csökkentik a növények szöveteibe jutó káros sugárzást is. Munkánk során modellnövényünk a bortermő szőlő (*Vitis vinifera* L.) volt, mely nemcsak hazánkban, hanem világszerte fontos, nagy területeken termesztett gazdasági haszonnövény. A szőlőnövény leveleit érő UV és látható fény dózisokat jelentős napi változások jellemzik, ezért kísérletünk során a fenti vegyületek cirkadián változásait vizsgáltuk. A bemutatásra kerülő eredmények a teljes antioxidáns kapacitás változásait mutatják be nyári napon keresztül, kiegészítve az azt megelőző és utána lévő fél napokkal. Méréseinkhez három, színreakción alapuló, teljes antioxidáns kapacitást meghatározó spektrofotométeres módszert használtunk (Csepregi és mtsai. 2016), melyekkel a vizsgálatunk tárgyát képező molekulák fent megnevezett tulajdonságai jól jellemezhetőek, azok szignifikáns változást mutatnak már egy nap leforgása alatt is.

Csepregi, K.; Neugart, S.; Schreiner, M.; Hideg, É. Comparative evaluation of total antioxidant capacities of plantpolyphenols. *Molecules*. 2016, 21, 208.

Schütz Oszkár (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Előzetes genetikai eredmények a Kárpát-medencei szarmatákról

Az orosz steppe szarmata csoportjairól már több tanulmány is beszámolt. A magyar Alföldre érkező szarmata törzsekről azonban még igen kevés genetikai adat áll rendelkezésünkre, így pontos eredetük és a környező népekkel fennálló kapcsolataik nem tisztázottak. A felmerülő kérdések megválaszolása céljából 62 szarmata és hun kori egyén populáció genetikai vizsgálatát végeztük el. Kutatásunk során 45 archaikus teljes genomot állítottunk elő, melyeket együtt vizsgáltunk 17 már korábban közölt mintával (Gnecchi-Ruscone et al., 2022). Bemutatjuk, hogy a minták többsége a genetikai térképen az orosz steppei szarmaták

közelsége esik, ugyanakkor erős genetikai affinitást mutat a Kárpát-medence helyi lakosságához is. A kis mintaszám ellenére olyan egyéneket is azonosítani tudtunk, akik jelentős kelet-ázsiai genetikai komponenssel rendelkeztek, mely a származék és az ázsiai steppe közötti lehetséges kapcsolatra utalhat.

Nagrand Erika (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A környezetben előforduló β -laktamázok azonosítása funkcionális metagenomikai módszerekkel

A β -laktám antibiotikumok a világon leggyakrabban javallott antibiotikumok. Ez a népszerűség pedig ezen antibiotikumokra rezisztens, β -laktamázzal rendelkező baktériumok megjelenését és elterjedését okozza. Ennél az oknál fogva kritikus, hogy a β -laktamázok terjedését modellezzük és előre jelezzük. A funkcionális metagenomika egy jó eszköz lehet ezen folyamatok modellezésére, a β -laktamázok és más rezisztencia gének azonosítására és transzmissziós útvonalainak megértésére.

Az antibiotikumoknak, β -laktámoknak erősen kitett területek rezisztencia forrópontok lehetnek a környezetben. Ezen területekről származó minták jó alapanyagul szolgálhatnak metagenomikai könyvtárak építéséhez. Munkám célja tehát, rezisztencia forrópontokból származó mintákból történő metagenomikai könyvtár építés és ezen könyvtárakban szereplő rezisztencia gének azonosítása. Ezen metagenomikai könyvtárak az *Escherichia coli* laboratóriumi törzsébe és *Klebsiella pneumoniae*-ba kerülnek bejuttatásra, majd a metagenomikai könyvtárat hordozó baktériumok szelekciója zajlik, β -laktám antibiotikumok mellett, és a β -laktamázok szekvenálással történő azonosítása.

A módszer alkalmas lehet klinikai fejlesztés alatt álló antibiotikumok, β -laktamáz inhibitorok tesztelésére is, hiszen segít felmérni egy esetleges új antibiotikum piacra dobása előtt, hogy milyen már a környezetben előforduló rezisztencia gének vannak, amelyek ellenállóvá teszik a baktériumot a szerrel szemben.

Pletikoszity Gábor (Újvidéki Egyetem Európa Kollégium)

A DSPP gén proteinkódoló-szekvenciájában fellépő pontmutációk számítógépes elemzése

A kutatás a fogászatban jelentős DSPP gén standardizált változatának pontmutációit elemzi informatikai környezetben. A gén a dentin mineralizációjában vesz részt, mutációi során a dentindispláziás-rendellenességek lépnek fel, melyek következtében a dentin hipomineralizálttá válik, szerkezete szabálytalan, a dentincsatornák tagak, számuk csökkent és gyakran egymásba csavarodnak. A kutatás lényege, hogy felmérje egy-egy mutációtípus gyakoriságát és helyét a

génszekvencián, könnyebbé téve a rendellenesség öröklődésének és kórképének követését.

Lebonyolításához egy saját fejlesztésű program lett alkalmazva, amely az adott gén bázissorozatát elemzi, és ez alapján állapítja meg, hogy mekkora eséllyel és hol keletkeznek nonsense mutációk, melyek következtében a fehérjeszintézis idő leáll, vagy el sem kezdődik, missense mutációk, amelyek a keletkező fehérje szerkezetét megváltoztatják, és mutációk, amelyek rejtettek maradnak.

Az eredmények a következők: a génnek 1.5026×10^{2730} pontmutációja van, amelyből 7.2409×10^{714} polimorf. A mutáció leggyakrabban adenint érint, legkisebb valószínűséggel pedig timint. Tripletek közül a legnagyobb valószínűség szerint kódoló triplet mutálódik, valamint nála jelentkezhethet a legtöbb szinonim mutáció. Legkevésbé valószínű a stop kodon mutációja, a legkevesebb szinonim mutációkkal pedig a triptofánt és a metionint kódoló tripletek rendelkeznek. Emellett összesen 210 nitrogén alapú bázis és 202 olyan triplet van, amelynél egy mutáció elég a nonsense mutáció kialakításához, ebből egy a stop kodon, egy a start kodon, a maradék 200 ilyen triplet pedig elszórtan található a szekvencián.

Gombkötő Bence (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az öt alapvető jószághoz tartozó szókincs eredetének kérdései a mongol nyelvben

A mongolok, a többi eurázsiai steppezónában élő néphez hasonlóan évszázadokon át nagyállattartó életmódot folytattak. A mongol hagyományos kultúrában a legfontosabb jószágok a ló, teve, szarvasmarha, juh és a kecske, amelyeket az öt alapvető jószágnak is szoktak nevezni. A mongolok a jószágaikkal szoros kapcsolatot ápolnak, a kultúrájuk szerves részét képezik. A nomád állattartó népek között több hasonlóság figyelhető meg, nemcsak kulturális, de nyelvi szinten is. A házasított állatok szókincsében az altaji (török, mongol, tunguz) nyelvek között számos egyezés található. Míg az altajisztikai kutatások elején a szókészletbeli egyezéseket a közös alapnyelv szavainak gondolták, mára bizonyítottan a mongol állattartás számos speciális szava török jövevényszó a legkorábbi török-mongol érintkezések idejéből. A téma további érdekessége, hogy sok esetben ugyanaz a terminus a törökből a magyarba is kölcsönződött (pl. bika, borjú, üő szavaink), így párhuzamosan megtalálhatóak ugyanazok a török jövevényszavak a magyarban és a mongolban is.

Az előadásom célja az öt alapvető jószág terminológiájának ismertetését követően a török jövevényszavak elemzése és a török-mongol nyelvi és kulturális érintkezések hátterére vonatkozó nézetek bemutatása. A vizsgálatom az Új Nemzeti Kiválóság Program keretein belül valósult meg.

Bíró Róbert (Szegedi Tudományegyetem)

Mi fán terem a manipuláció? – Különböző álláspontok ütköztetése

Mindennapjainkat szinte teljes mértékben átszövik a különböző reklámok, hirdetések és plakátok, illetve más, befolyásolást előidéző szituációk. De mit tekint manipulációnak a nyelvtudomány, a reklámelmélet, a szociálpszichológia, illetve maga a befogadó?

Jelen előadásom alapját készülő TDK-dolgozatom képzi. Megvizsgálom, hogy mit is értenek a különböző tudományterületek a manipuláció-fogalom alatt, majd néhány példán keresztül (reklámok és hétköznapi szituációk) szemléltetem és elemzem – főként nyelvtudományi szempontok alapján – az ezekben megjelenő manipulációs stratégiákat.

A manipuláció vizsgálata több szempontból is érdekes terület. Nyelvészeti szempontok alapján bizonyos szavak, szó szerkezetek alapján kimutathatók manipulációs stratégiák meglete egy-egy adott megnyilatkozásban. Előadásomból kiderül továbbá az is, hogy egyes pragmatikaelméletekbe hogyan fér bele a manipuláció jelensége – itt főként a beszédaktus-elmélet kap nagy hangsúlyt.

Azonban nem csupán nyelvész-szemmel vizsgálom meg a manipulációt. Az előadásomban kísérletet teszek arra is, hogy reklám- és szociálpszichológiai szempontból is értelmezzem a manipuláció fogalmát. Vajon mennyire tudatos tevékenység – manipulációs stratégiák szempontjából – a reklámszövegek megalkotása? És hogyan kezeli a szociálpszichológia a manipulációt? Mi a határ meggyőzés és manipuláció között? Ezekre a kérdésekre is igyekszik választ találni az előadás.

Marton Andrea (Babeş-Bolyai Tudományegyetem Márton Gyula Nyelvészeti Szakkollégium)

Milyen a tanácsadás nyelve? Önfellesztő könyvek narratív pszichológiai nyelvi elemzése

Az *önfellesztő* címkével ellátott könyvekkel szemben érzékelhető bizonyos fokú általános ellenszenv, és ehhez általában a kliséesség, esetenként a giccsesség, túlretorizáltság érve szokott kapcsolódni. A *klisé* itt kiemelendő, mert egyaránt utalhat formai és gondolati felszínességre. Online könyvesboltok és olvasói weboldalak, fórumok számbeli és szóbeli értékeléseit felhasználva kiválasztottam három olyan *self-help* könyvet, amelyről az olvasók azt állítják, kár volt elolvasniuk őket, illetve három olyat, amelyet ajánlanak, azzal a vallomással, hogy valóban megváltoztatták az életüket. Ezek a következők: *Gazdag papa, szegény papa* (Robert T. Kiyosaki); *Gondolkozz és gazdagodj!* (Napoleon Hill); *A Titok* (Rhon-

da Byrne); illetve: *Atomi szokások* (James Clear); *Az élet értelméről* (Viktor E. Frankl); *A kiemelkedően sikeres emberek 7 szokása* (Sean Covey).

Két irányból közelítem meg ezeket a szövegeket az elemzésemben: kvantitatív úton, a narratív pszichológiai tartalomelemzés eszközeivel, illetve kvalitatív módon, az előbbi módszerre támaszkodva fő témákat, kliséket és kreatív kifejezéseket kiemelve.

A narratív pszichológiai tartalomelemzés számítógépes eszközökkel figyeli meg a szövegekben előforduló tartalmas szavakat, illetve funkciószavakat. Az előbbiekből kiderülhetnek a szöveg fő témái, domináns érzelmi töltete, a funkciószavak pedig (pl. névmások, kötőszók) arra mutathatnak rá, a szerző-narrátor hogyan kapcsolódik az olvasóhoz. Ezen módszer alkalmazásakor elsősorban James Pennebaker *The Secret Life of Pronouns: What Our Words Say About Us* című könyvére támaszkodom.

Béla Bálint (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Hermányi Dienes József irodalmi programja és felekezeti vonatkozású anekdotái

Hermányi Dienes József (1699–1763) nagyenyedi református prédikátor nevét az irodalomtörténet-írás elsősorban *Nagyenyedi Demokritus* címen említett anekdotagyűjteménye miatt jegyzi, de monografikus jelleggel egyelőre nem született az életműről átfogó munka Gyenis Vilmos posztumusz megjelent kandidátusi értekezésén kívül. A Nagyenyedi Demokritus kritikai kiadását S. Sárdi Margit készítette el 1992-ben, de ezidáig nem történt meg a korpusz részletekbe menő, szövegközpontú elemzése.

Előadásomban paratextusai és felekezeti vonatkozású anekdotáin keresztül vizsgálom Hermányi Dienes József irodalmi programját, illetve azt, hogy miként viszonyul Hermányi a különböző felekezetekhez. A Hermányival foglalkozó szakirodalom korábban az egyházi felől a világi nézőpont felé való eltolódással jellemezte a szerző írásmódját, de ez a megközelítés számos torzítást eredményez. Éppen ezért szükségeszerű az életmű újratárgyalása, elsősorban a szórakoztató irodalom felől megközelítve, hiszen Hermányi műve az ilyen jellegű szövegtípusokkal is rokonságot mutat. Korábban a szakirodalom elhanyagolta a gyűjtemény forrásainak vizsgálatakor a különféle egyházi jegyzőkönyveket, így előadásomban a kutatás ilyen irányú perspektíváiról is beszélek.

Czeglédi Lili (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Farkasábrázolások Pilinszky János kései életművében

Az állatok szimbólummá válása a törzsi kultúráktól kezdve végigkíséri történel-

műnket. Egyes fajokhoz különféle tulajdonságokat, jellemzőket társítunk annak megfelelően, hogy pszichológiailag megmagyarázható módon milyen gesztusokat olvasunk le róluk. Kutatásom a farkasszimbólum jelentésváltozásait veszi górcső alá. A szimbólum negatív és pozitív aspektusainak vizsgálatához többek közt Aiszóposz fabuláit, bibliai példázatokot és Jean de La Fontaine állatmeséit hívom segítségül. Céлом bemutatni, hogy Pilinszky János *Fabulája* (1962) milyen mértékben követi a fabula műfaji hagyományait, illetve a keresztény hagyománnyal szembehelyezkedve a versbeli magányos farkas hogyan válik a szentség jelölőjévé. További célom rámutatni arra, hogy a farkas annak a negatív figurának képezi ellenpontját, melynek évezredes hagyományát ismerjük, sőt morálisan az ember fölé pozicionálódik. Megvizsgálom azt is, hogy a költői életmű második szakaszában – a *Nagyvárosi ikonok* (1959–1970) és a *Szállkák* (1971–1972) verseire fókuszálva – milyen mértékben változik a farkasábrázolás. A kutatás interdiszciplináris jellegét mutatja, hogy az elemzéseknek vallástudományi és filozófiatörténeti megközelítést is adok.

Sándor Anna Viola (ELTE Eötvös József Collegium)

Dialógus a megértésről - Ottlik Géza: Iskola a határon

Ottlik Géza *Iskola a határon* című regényével kapcsolatos szakirodalomban Szegedy-Maszák Mihály monográfiája nyomán elterjedtté vált az a megállapítás, hogy a regény szereplői között a katonaiskolai élmények hatására kialakult egy teljes megértés. Ezt az állítást azonban már a regény szövege is dekonstruálja.

A regény mindkét narrátorának szövegében fontos szerepet tölt be a másik megértésének kérdése, amelyre azonban eltérő válaszokat adnak. Bébé a saját nézőpontját a katonaiskolai élmények hatására kialakuló, önálló nyelvvel bíró teljes megértésről a narráció előrehaladtával Medve szövegét olvasva fokozatosan revideálja. Medve a gyermekkori megértettség ontológiai állapotából az iskolai élmények hatására eljut a meg nem értettség kríziséhez, amelyből kiutat számára a Hamvas Béla szövegeiből is ismert mindennapi szakralitás és az ehhez kapcsolódó sajátos, egyedül a magányon keresztül elérhető létteljesség jelenti. Ehhez azonban, ha a társak általi megértettség nem is – hiszen ez lehetetlen –, de jelenlétük tudata feltétlenül szükséges.

Előadásomban a regény megértésfilozófiáját a gadameri hermeneutika segítségével elemzem, amely a megértés folyamatát egy dialógusként értelmezi. Következtetésem szerint Ottlik regényének egésze két, egymástól narratológiai eszközökkel is nehezen elválasztható elbeszélői szólama felfogható egy gadameri értelemben vett dialógusként, amelynek szövegszervező elve Medve szövegének Bébé általi megértése, és amelynek egyik központi témája éppen a megértés lehetőségének kérdése.

Varga Borbála Kincsó (ELTE Eötvös József Collegium)

A transzcendens manifesztációja a *te*-ben Tandori Dezső *Töredék Hamletnek* című kötetének *Egy part kövei* című ciklusában

Tandori Dezső első, 1968-as kötete második kiadásában írja: „A TH a mindenkori filozófiai-gondolati költészet egyik legjobb teljesítménye”. Angyalosi Gergely spiritomaterialista egzisztencializmusnak, Tarján Tamás a Wittgenstein-hatással indokolva halálfilozófiának, Babarczy Eszter negatív teológiának nevezi ezt. Szerintük Tandori lírájának én-je egyedül van, s ezt a létezést próbálja kimondani. Menyhért Anna mégis szentnek nevezi Tandorit, Babarczy Eszter pedig – bár leszögezi, hogy ebben a költészetben nem egy „túliról” beszél a versszemélyiség hangján át a költő, verseiből kimarad Isten; mégis megemlíti, hogy jelen van egy te – aki az egzisztencializmusba és az elvonult, „immanens szent” magányába kevéssé fér bele.

Előadásomban Emmanuel Levinast és Martin Buber segítségével kérdezek rá, ki is az a versekben megjelenő te. Ha szentről és teológiáról beszélünk, egyre valószínűbbnek kell tartanunk, hogy jelen van a szövegben valamiféle transzcendens, ami – vagy aki – ebben a *te*-ben testet ölt. Ezekről az Isten-nyomokról, a transzcendens immanens világunkba való letagadhatatlan befurakodásáról beszél a posztsekularizmus is. Előadásomban kísérletet teszek ezeknek a nyomoknak a feltárására, és a te, mint Másik, mint transzcendens létezőnek tételezése által egy talán még messzebb menő, újfajta olvasat bevezetésére a *Töredék Hamletnek* első ciklusában.

Tóth Gyula (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A művész és a művészetek ábrázolása Daniel Kehlmann *Tyll* című regényében

Daniel Kehlmannra gyakran hivatkoznak a kortárs német nyelvű irodalom fenegyerekeként, akinek 2006-ban megjelent *A világ fölmérése* című regénye hozta meg a hírnevet.

Jelen előadás középpontjában a 2017-ben megjelent *Tyll* áll. A regény a harmincéves háború idején játszódik, mely az európai történelem egyik legpusztítóbb konfliktusaként van számontartva. A háború beláthatatlan anyagi és demográfiai veszteségekkel járt, egy egész generáció nőtt fel úgy, hogy nem ismert mást csak az állandó háborút. Kehlmann ebbe a szörnyű és embertelen korbá helyezi át a 14. századi német népi hőst, *Till Eulenspiegel*t.

A forrásként felhasznált karakter egy tréfás és szellemes csínytevő, aki jellemzően társadalomkritikát fejez ki. Kehlmann Tyll karaktere egy sokoldalú

művész (zsonglőr, mesélő, színész), aki mindent megtesz azért, hogy túlélje a háború borzalmait. A regény Tyll mellett azonban több valós és kitalált művész karaktert is felvonultat, akik fontos szerepet játszanak a cselekmény alakulásában. Fontos megjegyezni, hogy Kehlmann előszeretettel használ művész karaktereket regényeiben és novelláiban is, akik a *Tyll*-ben bemutatott karakterekhez hasonlóan nagyon gyakran ironikus módon vannak bemutatva. Az előadás során a *Tyll*-ben megjelenő művész karakterek és a főszereplő kapcsolatát, illetve a művészetek a cselekményben betöltött jelentőségét igyekszem megvizsgálni.

Szűcs Dóra (Újvidéki Egyetem Európa Kollégium)

A Másik szemében

A dolgozat Hernyák Zsóka *Vadas* című kötetének poszthumanista, bioesztétikai vonatkozású olvasatát kísérli megadni, az animal studies és a feminista poszthumanitás elméletét rávetítve a kötet rövidprózáira.

A poszthumanista érdeklődés fókuszában az emberi (*biosz*) és nem-emberi lét (*zoé*) közötti viszonyok mibenlétének feltárása, és ezen keresztül e szembenállás feloldása áll. Hernyák rövidprózáiban a két világ határmezsgyéje elsősorban hibridizáció és metamorfózis segítségével válik átjárhatóvá, a narrátorok többször is belépnek a *zoé*-ba, hogy részben vagy egészben feloldódjanak benne. A kötet egyes szövegeinek témái (teherbe eséstől való félelem, szülés, nemi erőszak) pedig teret engednek egy feminista aspektus bevezetésének is.

Elemzésemben elsősorban a rövidprózák animális jegyeit, az állati lét elbeszélésbeli megjelenítését, valamint a *zoé* és a női Másik kapcsolatát vizsgálom.

Gaál Gabriella (Pécsi Tudományegyetem)

A város mint emlékezet az 1989-es rendszerváltozás tükrében a kortárs női lengyel prózában

A kutatás abból a hipotézisből indul ki, hogy a városi és földrajzi terek politikai, kulturális és szociális reflexiók, ennek következtében a városkép minden esetben a történelem lenyomata is. A települések térbeli megjelenései, kivetülései a társadalmi válságnak és a történelmi korszakoknak, a városnak külön szótára és nyelvezte van, amit az épületek, a terek tükröznek. Ezek a „beszélő” városok nyitottak térben és időben, illetve az ön-élet-írás színtereivé válnak, mivel város terei megpróbálnak kifejezési formákat találni az el nem mondott traumák látatására.

A vizsgálódás legfontosabb kérdésköre, hogy milyen sajátos lehetőségei és kihívásai vannak a lengyel kortárs női irodalomnak a társadalmi emlékezet mobilizációjára, a traumatikus múlttal való szembenézés lehetőségeinek megterem-

tésére? Olga Tokarczuk: *Dom dzienny, dom nocny* (Nappali ház, éjjeli ház) és Joanna Bator Piaskowa Góra (Homokhegy) című regényeiből vett példák segítségével mutatom be az emlékezet és a műtfeldolgozás viszonyát Lengyelország kelet-közép-európai történelmi kontextusában. Kiváltképp a második világháborút és az 1989-es rendszerváltozást érintő történelmi eseményekre való reflexálás mikéntjeire térek ki.

A kutatás további célkitűzése, hogy feltárja az 1989 utáni lengyel női irodalom hogyan próbál részt vállalni a huszadik századi nagy társadalmi traumák feldolgozásában. Továbbá a későbbiekben az 1989/90-es rendszerváltozás emlékezetkultúrájának szépirodalmi megjelenítésének kérdéskörét kívánom végigfuttatni a kortárs női magyar és lengyel irodalom szövegtestén, hogy egy közös metszetet találjak.

Bálint Zsófia (Szegedi Tudományegyetem)

A táncoló test és a báb kapcsolata Ladányi Andrea előadásaiban

A magyar színházi életben kifejezetten kevés olyan női alkotóval találkozhatunk, akinek olyan izgalmas és sokfelé ágazó pálya volt, van és lesz, mint Ladányi Andreának. Az általa koreografált darabokban visszatérő témaként jelenik meg a báb és az emberi test viszonyának ábrázolása. Előadásom célja annak feltérképezése, hogy az emberi test bábként való működése Ladányi előadásaiban hogyan közelíti egymáshoz a bábszínház és a táncszínház módszereit. Néhány kiemelt alkotásának elemzésével (*Alice B.; olyan, mint a Szűz Mária, csak a feje lecsavarható; Elaine – Ideje meghalásnak; BL*) mutatom be, hogyan jelenik meg a báb mint figura, illetve maga az ember, a táncoló test mint báb. Kutatásomban az emberbáb fogalmán keresztül az előadások elemzésével igyekszem megválaszolni a következő kérdéseket: Hogyan értelmezhető a táncoló test bábként? Mindig egyértelmű-e a határ a báb és a színész között? Hogyan értelmezik és tágitják az előadások az ember mint dróton rángatható marionett toposzát? Előadásom célja emellett egy rövid kortárs kitekintést is nyújtani, hogy báb és tánc viszonya milyen módon kerül ábrázolásra magyar, illetve külföldi kortárs bábszínházak és táncszínházak trendjeiben. Elemzésemben a báb és az ember viszonyának értelmezéséhez elméleti keretként Kleist *A marionettszínházról* és Paul de Man *Esztétikai formalizálás: Kleist Über das Marionettentheaterje* című szövegeihez kapcsolódó tanulmányokat használom.

„A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM ÚNKP-22-2-SZTE-29. KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSzíROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

Balogh András (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Neurális hálózatok reprezentációinak robusztus hasonlósága

Napjainkban rendkívül elterjedt a gépi tanulási modellek, ezen belül leginkább a mesterséges neurális hálózatok alkalmazása különböző feladatok megoldására. A neurális hálózatok magas teljesítményét azonban árnyalják a működésükkel, tanításukkal és értelmezésükkel kapcsolatos nyitott, aktívan kutatott kérdések. Egy ilyen fontos kérdéskör, különösen biztonságkritikus alkalmazásokban, a neurális hálózatok sebezhetősége és támadhatósága, amely során a modell bemenetének minimális, ember számára érzékelhetetlen változtatásával a modell kimenete drasztikusan megváltoztatható. A támadás elleni védekezést megvalósító ún. robusztus hálózatokról közismert, hogy a teljesítményük nem éri el a nem robusztus (normál) versenytársaikét, azonban ennek oka a mai napig vitatott. A kutatásunk célja a robusztus és normál képosztályozó hálózatok egyes rétegei által megtanult reprezentációk funkcionális eltéréseinek vizsgálata a reprezentációk robusztusságának elemzése mellett. Vizsgálatainkhoz a modellvarrás (Lenc és Vedaldi, 2015.) módszerének bővítéseként bevezetjük a robusztus modellvarrást a reprezentációk osztályozási robusztusság szempontjából történő funkcionális elemzésére. Főbb eredményeink a robusztus és normál hálózatok reprezentációinak osztályozási pontosság szempontjából vett kompatibilitásának és robusztusság szempontjából vett részleges inkompatibilitásának megállapítása, valamint a robusztusság-pontosság kompromisszummal kapcsolatos további összefüggések feltárása.

Südi Tamás (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A kollégiumi hálózat stabilitásának mérése és javítása

A számítógépes hálózat órán megtanulhattad, mi alapján működik az internet, de én azt fogom bemutatni, hogy ez hogyan működik a gyakorlatban. Az első lépés mindig az, hogy tudjuk, mi történik a hálózaton. Ezt valós időben nyomonkövetjük, és riasztást kapunk a hálózat összeomlásáról. Továbbá részletesen elemzem a hálózat instabilitását kimutató méréseket és annak lehetséges okait.

Rátki Luca (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Árvíz-előrejelzés gépi tanulás segítségével

Az alkalmazott matematika irányából megközelítve fogom bemutatni a Tisza árvízének előrejelzésére épített LSTM cellákból álló encoder-decoder struktúrájú modellt. Előadásomban szó lesz a használt modell működéséről, illetve annak

kiértékeléséről.

Antal Levente (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az MRC-100 műhold SZTE-s diákmoduljának áramköri kihívásai és megoldásai

A BME MRC-100 nevű műholdjára lehetősége nyílt az SZTE Móra Ferenc Szakkollégium diákjainak egy műholdmodult fejleszteni. Urbeli körülmények között Földön ritkán vagy egyáltalán nem is tapasztalható hibák fordulhatnak elő, amelyekre fel kell készíteni az eszközünket. Olyan eszközt kellett építenünk, amely egyaránt bírja a rakéta megrázkódtatásait, illetve az űr termikusan szélsőséges körülményeit. Az áramkör tervezésén túl néhány modul által végzett kísérlet tervezéséről és megvalósításáról is szó lesz, valamint a jelenlegi csiphiány tervezésre gyakorolt hatását is bemutatom az előadásomban.

Kiss Ádám (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az MRC-100 műhold SZTE-s diákmoduljának szoftveres kihívásai és megoldásai

A BME MRC-100 nevű műholdjára lehetősége nyílt az SZTE Móra Ferenc Szakkollégium diákjainak egy műholdmodult fejleszteni. Űri körülmények között földön ritkán vagy egyáltalán nem is tapasztalható hibák fordulhatnak elő, amikre fel kell készíteni a szoftvert. Ezenkívül ahhoz, hogy a szoftvert ellenőrizni tudjuk, azt célszerű teljes mértékben átlátni. Ilyen gondolkodás mellett azonban nem használhatóak olyan módszerek és absztrakciók, amikhez a legtöbb beágyazott szoftverfejlesztő a hétköznapijaiban nyúl. A hibátúrésen túl a teljes távfelügyelhetőség és ésszerű határokon belüli távvezérelhetőség is fókuszban volt a fejlesztésben. Az ezekhez használt technológiák is megtekinthetők lesznek az előadásomban.

Tóbiás Katinka (Szegedi Tudományegyetem)

A gamifikáció elméleti megközelítései

A technológiai fejlődés számos új lehetőséget nyitott a város fejlesztéshez kapcsolódóan is, átalakítva nem csak a fejlesztési gyakorlatokat, hanem a hozzájuk kapcsolódó diskurzusokat is. Gamifikáció, digitalizáció, okos városok, kreatív városok; ezek olyan, egymással is összefüggő fogalmak, jelenségek, melyek a nemzetközi szinten egyre felkapottabbak és gyakran kutattottak.

A gamifikáció, vagyis játékosítás ezek között talán a legújabb jelenség, és az erről szóló nemzetközi szakirodalmak még rendkívül vegyes képet mutatnak

róla.

Az elméleti háttérre vonatkozó kutatások szerteágazóak, nehéz szintetizálni és kompakt módon megfogalmazni a gamifikáció jelenségét. A különféle elméleti megközelítések különféle perspektívákat mutatnak be, hiszen ahány területen alkalmazzák a gamifikációt, annyi módon lehet definiálni, meghatározni az elemeit, megbecsülni a hatását. Ugyanakkor a különbségek miatt fennáll annak a veszélye, hogy bizonyos aspektusok háttérbe szorulnak az elemzésekben, így hiányos elméleti háttérrel kínálva a gamifikációnak, ami pedig a későbbi módszertani kidolgozást és az adaptálást is negatívan befolyásolhatja.

Az előadás célja a játékosítás különböző elméleti megközelítéseinek, elméleti kereteinek a bemutatása, kiemelve az egyes szemléletek közötti átfedéseket, párhuzamokat. Ezeken felül átfogó képet mutat be a gamifikáció, digitalizáció, valamint a kreatív és okos városok kapcsolatát illetően, ezáltal bemutatva egy innovatív városfejlesztéshez és -tervezéshez kapcsolódó módszert.

Vámos Ramóna (Szegedi Tudományegyetem)

Elméleti áttekintés a mikroszegregáció történetéről és kutatásáról

A társadalmi csoportok térbeli elkülönítése eleinte *tervezői és mérnöki feladat* volt a városokban. Párizs leromló környezetének és társadalmának a felszámolása ellenére a külterületeken, továbbá a szomszédsági egységnél kisebb léptékben újratermelődött a szegregáció jelensége, utóbbit a szakirodalom *vertikális lakóhelyi szegregáció*nak nevezett el (White, P. 1984). A kutatása viszont háttérbe szorult az Amerikában zajló motorizáció és szuburbanizáció miatt. A 20. század kezdetén a chicagói iskola szocioökológiai irányzata a *horizontális szegregáció* fogalmát vezette be, a városkutatás jövőjét pedig néhány évtizedre ez az irány határozta meg (Arbaci, S. 2018). A 2000-es évek hoztak új irányt a szegregáció kutatásban. Az Athénban végzett vizsgálat a figyelmet a vertikális szegregációra irányította újból (Maloutas, T.–Karadimitriou N. 2001). A társadalmi csoportok szegregációja napjainkban is megfigyelt jelenség, viszont földrajzi léptékét tekintve eltér a korábbiaktól, mert fókuszában a mikro szint található, ezért a szakirodalomban bevezetésre került a *mikroszegregáció* fogalom használata (Maloutas, T. et al. 2022). Európa számos városában készült vizsgálat a vertikális szegregációról, azonban eltérő módokon jelenik meg egy épületen belül.

Milyen típusai határolhatók le a vertikális lakóhelyi szegregációnak és hogyan kapcsolódik a mikroszegregációhoz? Mi eredményezi, hogy egy folyamat különbözőképpen nyilvánul meg eltérő országok városaiban? Ezen kérdések feltárására az egyre bővülő vertikális szegregációról szóló szakirodalmi áttekintés nyújt segítséget, amely alapján megállapítható, hogy a társadalmi berendezkedés és a városi szakpolitika is befolyással van a kialakulásra.

A csongrádi övzátony mikroműanyag szennyezettsége

A természetbe kikerülő mikroműanyagok akár évszázadokig fennmaradó potenciális szennyezőforrások lehetnek, így mennyiségük és előfordulásuk megismerését egyre több kutatás vizsgálja. Kutatásom célja annak feltárása, hogy egy tiszai övzátonyon belül hogyan alakul a folyóvízi üledék mikroműanyag szennyezettsége.

A vizsgálatot Csongrádon, a Tisza és a Körös torkolatánál található övzátony mentén végeztem. A csongrádi övzátonyon vett minták szennyezettsége eltérő. Ugyan a szelvények átlag és medián szennyezettsége nem tér el nagyon, viszont a térbeli eloszlás jelentősen különböző (0-1600 db/kg között). A felvízi (CS1) és alvízi (CS5) minták mintázata hasonló, illetve a CS2, CS3 és CS4 szelvények szennyezettségi mintázata is egységes képet mutat. A minták különböző szennyezettségében az játszik szerepet, hogy a zátony mentén akkumuláció és erózió egyaránt jellemző.

A műanyagtípusok alapján kijelenthető, hogy a szennyvíz a fő mikroműanyag szennyezőforrás a Tisza ezen szakaszán is. Ezt támasztja alá a szálak és mikrogyöngyök magas aránya (>80%) a mintákban.

A minták mikroműanyag szennyezettségét a szemcseméret függvényében elemezve megállapítottam, hogy a finomabb szemcseméret esetében alacsony és magas szennyezettség is előfordul, míg a durvább szemcseméret felé haladva már csak alacsonyabb szennyezettség figyelhető meg.

Grund Félix (Szegedi Tudományegyetem)

Az 1875-ös szegedi képviselőházi választások és Szeged város Központi Választmányának működése

Az előadásom célja az 1875. évi szegedi országgyűlési választások politikai eseményeinek és a központi választmány munkájának bemutatása. A felkészülés során nem volt szempont a választásokkal országos szinten foglalkozni, azonban a prezentációm tartalmaz az országos politikai eseményekre vonatkozó részeket. Választástörténeti vonatkozásban kiemelten fontos volt az 1874. évi XXXIII. törvénycikk elfogadása, amely a népképviselői választásról szóló 1848. évi V. és erdélyi II. törvénycikkeket módosította és egészítette ki. Kutatómunkám során azért választottam ezt a témát, mert a szakirodalom alapvetően nem foglalkozott nagyobb terjedelemben az 1875-ös választások helyi szintű vizsgálatával levéltári források elemzésén keresztül. A levéltári anyagok közül a helyi választások vizsgálata során a legtöbb figyelmet *Szeged Város Központi Választmányának* ira-

ai kapták. A politikai események bemutatásához a korabeli helyi napilapokra támaszkodtam. A témám szempontjából releváns szakirodalmak közül Ruszoly József és Csizmadia Andor műveit emelném ki, hiszen munkáik nemcsak a korabeli választási rendszer megértéséhez segítettek hozzá, hanem módszertani mankót is jelentettek a források felhasználása során. Reményeim szerint kutatásaim kiindulópontot jelentenek az 1874. évi XXXIII. törvénycikk alapján történt helyi országgyűlési választások történetének alaposabb feldolgozásához, hiszen a szegedi országgyűlési választásokat 1848-tól 1875-ig dolgozta fel részletesen a szakirodalom.

Tóth Tibor (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A Horthy-korszak megítélése a Kádár-korszak gimnáziumi történelemtankönyveiben

A történelemtankönyvek történeti forrásértéke abból a sajátosságból fakad, hogy nem csupán a keletkezésük idején fontosnak tartott ismereteket közvetítik, hanem a múlt bemutatásával azokra a „rejtett” politikai célokra is rávilágíthatnak, amelyek leggyakrabban a hatalom megszerzésével és megtartásával, illetve a politikai döntések legitimálásával állnak összefüggésben.

A politika előszeretettel tesz kísérletet arra, hogy a történelem identitásformáló hatását felhasználva monopolizálja a politikai hatalom elvárásainak megfelelő erkölcsi és morális minták, történelmi narratívák közvetítését, hogy ezáltal biztosítsa a rendszer támogatottságát és legitimitását.

A tankönyvkutatások az utóbbi évtizedekben egyre nagyobb figyelmet kaptak, amelyben jelentős szerepe van F. Dárdai Ágnesnek, aki munkásságával lefektette a történelemtankönyvek módszertani vizsgálatának alapjait. Úgy gondolom, hogy bár számos tanulmány foglalkozott már a történelemtankönyvek valamilyen szempontú vizsgálatával, a Horthy-rendszer tankönyvi megítélésében még lehetnek nyitott kérdések.

Előadásomban ezért a Kádár-korszak gimnáziumi történelem tankönyveinek részletes elemzésén keresztül arra keresem a választ, hogy az állami indoktrináció tükrében a tankönyvek hogyan interpretálták a Horthy-korszakot és milyen változásokon ment keresztül az ellenforradalmi-rendszer megítélése a későbbi kiadványokban. Többek között vizsgálom a tananyag struktúráját, a leckék szemléletmódját, valamint az egyes események tárgyalásának logikáját. A tankönyvelemzés során természetesen nem hagyom figyelmen kívül a korábbi kutatási eredményeket és a témával kapcsolatos megállapításokat sem.

Márton Richárd (Szegedi Tudományegyetem)

Politikai asszociációk a 2022-es népszámlálással kapcsolatosan

A népszámlálás elsősorban statisztikai célú adatgyűjtés, ami korszakokon és politikai rendszereken átívelő módszer az adott társadalom megismerésére. Képet kapunk általa a teljes magyar lakosság jellemzőiről (például etnikai összetételéről), ami segíthet az azt érintő döntések előkészítésében, meghozatalában. Tehát a népszámlálást nem aktuálpolitikai érdekek vezérlik, ennek ellenére rendszerint társulnak hozzá politikai asszociációk.

Alternatív internetes blogok (közösségi média csoportok, videómegosztó portálok) tartalmainak elemzésével vizsgálom, hogy ezek az asszociációk hogyan jelennek meg a 2022.10.17–11.20. közötti időszakban. A magyar társadalomban megfigyelhető egyfajta távolságtartás a politikától, ezt bizonyítja a KSH felmérése (2011), mely szerint 2013 és 2020 között – egy 10 pontos skálán – a politikai rendszerbe vetett bizalom mindössze 4,5–4,7 pont között alakult. Ebből következhet, hogy a politikai asszociációk rendszerint negatívak.

Előadásomban bemutatom az összeesküvés-elméletek természetét, politikai okait. Röviden ismertetem a népszámlálás történetét, és a leggyakoribb asszociációkat az online platformokon, valamint kitérek ezek megjelenésére személyes interakciókban (például a számlálóbiztosi munka során), gyakorlati példákkal illusztrálva.

Kovács Dániel (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az ombudsman szerepe a skandináv országokban

„Az ombudsmani rendszer (...) állapotát a struktúra, a hatáskörök és a tevékenység leírásával lehet bemutatni” – írja egyik tanulmányában Csink Lóránt egyetemi docens. Habár a Pázmány Péter Katolikus Egyetem oktatója ezen kijelentését a modern hazai viszonyokra vonatkoztatja, könnyen lehet, hogy e hármas szempontrendszer a skandináv ombudsmani intézmény jellemzése során is helytálló lehet.

E sajátságos rendszer teljeskörű ismertetéséhez hosszabb út vezet: a dolgozat a hatályos ombudsmani szerepkör bemutatását mind jogszociológiai mind pedig jogtörténeti mesgyn készít elő, ugyanis „a jog a kultúra része, elválaszthatatlan a társadalmi fejlődéstől, azzal együtt él és változik”. Ole Lando feltevése például – miszerint a skandináv ember kerüli a pereskedést – érthetőbbé teszi számunkra, miért éppen az 1809-es svéd Instrument of Governmentben rögzítették a világon elsőként az ombudsman intézményének hatáskörét.

A Nordic Law jogrendszerek világában elfoglalt helyének meghatározását

és sajátos vonásainak ismertetését követően tömören felvázolom az intézmény megszületését: dolgozatomban említem az intézményt életre hívó montesquieu-i ideológiát, Őfelsége Legfőbb Ombudsmanát, az 1809-es svéd alkotmányt, valamint Stefan Hurwitz munkásságát. Utóbbi felsorolás tagjait – talán első olvasatra implicit módon – ugyanazon kohézió tartja össze: az intézmény fokozatos finomítása.

Mivel az északi jogkör megszületésében közvetetten érvényesült a római jog hatása, így ezen írás – rendhagyó módon – kitér az ókori „panaszkezelési mechanizmusok” számbavételére és azok felületes összevetésére a modern ombudsmani szerepkörrel. Csupán érdekesség, viszont a bő kétezer éves egyéni érdekvédelmi törekvések patetikus megvilágításba helyezik a skandináv vívmányokat.

A dolgozat letisztult gondolatmenetének megőrzése végett a skandináv országok közel egységes jogi struktúráját kihasználva, az öt állam helyett csupán Svédország és Dánia hatályos ombudsmani szerepköre kerül görcső alá a már említett, Csink Lóránt-féle szempontok alapján.

Végezetül alternatív példaként rövid kitekintésként bemutatom: miként vált heterogén recepció tárgyává ezen érdekvédelmi jogintézmény a világ – különösen az Európai Unió – egyes államaiban. Előadásom célja nem más mint az ombudsmani jogintézmény kialakulásának bemutatása a skandináv fogantatástól kezdve sokszínű, nemzetközi felcseperedésén át, egészen az intézmény magyar modelljének kialakulásáig.

Laskai Fanni (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az „OnlyFans” kihívásai a büntetőjogi szabályozórendszerben

Az OnlyFans egy – főként más országokban – igen ismert weboldal, amelynek célja röviden összefoglalva egy olyan privát felület létrehozásának lehetősége, amelynek elérése előfizetés útján lehetséges. Eredeti céljával ellentétben népszerűségét az oldalon közzétett tartalmak nagy részét kitevő pornográf felvételeknek köszönheti. Ebből és sajátos működési mechanizmusából kifolyólag az OnlyFans gyorsan tett szert nagy népszerűsége. A weboldal jogilag szabályozatlan szegmensein számos megoldatlan, büntetőjogilag releváns kérdéssel találkozhatunk, mely szabályozatlanság teret enged többek között a gyermekpornográfia, az internetes zaklatás, valamint szerzői jogsértések megvalósulásának.

Kutatásom célja a különböző internetes bűncselekmények szemléltetése az OnlyFans weboldalon és azzal párhuzamba állítható más weboldalakon keresztül, az internet globális jellegéből fakadó problémákat is számba véve, a magyar büntetőjog rendszere szerinti értékelés mentén haladva. A pandémia idején, amely az online térbe kényszerítette a társadalmat, megnőtt az weboldal felhasznál-

nálóinak száma, ebből kifolyólag a 2016-ban indult weboldal ismét aktuális és népszerű lett.

Gál Rita Ilona (Szegedi Tudományegyetem)

A kulturális örökségek ellen elkövetett bűncselekmények felelősségi kérdései

Az előadás középpontjában a kulturális örökségekkel szemben bűncselekményt elkövetők felelősségre vonása áll a nemzetközi jog keretrendszerén belül. Bár a kulturális javak és a kulturális örökségek védelme több nemzetközi egyezményben is megjelenik, különbség van abban, hogy az egyezmények a kulturális örökségek mely kategóriáit érintik, mely esetekben mérvadóak és mit értenek az örökséget ért károkozás alatt. Ennek megfelelően az örökségeket érintő bűncselekmények elkövetőivel szemben is eltérő szankcionálást irányoznak elő. Napjainkban pedig egyre inkább szükséges azzal foglalkozni, hogy a jelenleg rendelkezésre álló jogi eszközök és fórumok megfelelőek és elegendőek-e, legyen szó akár a védelem, akár a felelősségre vonás felől megközelíteni a kérdést.

Vatai Sára (NKE Magyary Zoltán Szakkollégium)

Mi védheti a szellemi tulajdont, ha a jog nem? Az üzleti titok a szellemi alkotások körében

A szellemi alkotásokat a jog különböző módokon védi, azonban a vállalkozások sokszor egy-egy új titkos technológiát vagy receptet nem a jogon keresztül szeretnének megvédeni, hiszen az adott esetben nem biztosítaná hosszú távon a titok megőrzését. Az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény 1. §-a szerint üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, titkos – egészben, vagy elemeinek összességéként nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető –, ennél fogva vagyoni értékkel bíró olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás. A Coca-Cola Company vagy a Zwack Unicum Nyrt. mind olyan cégek, amelyek termékeinek receptjét üzleti titok védi. Az üzleti titok azonban tud-e megfelelő védelmet nyújtani a szellemi alkotásoknak, mi történik ha valaki megsérti, és egyáltalán kik tudják azt megsérteni?

Sűrű Cintia (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Digitális jogászok, avagy az online oktatás hatása a szegedi jogi képzésre

Tanulmányom fő témája az online oktatás jogi képzésre gyakorolt hatásainak vizsgálata. Kutatásom fő célja, hogy feltárjam az online oktatás keretei megfelelőek-e a hallgatók oktatáshoz való alapvető jogának. A dolgozatnak nem célja az

esetleges jogsértés okainak feltárása, csupán magát a jogsértést hivatott megállapítani, amennyiben az megtörtént.

A kutatás elsősorban a Szegedi Tudományegyetem 2019-es, 2020-as évfolyamon tanuló hallgatók és az őket oktató tanárok tapasztalatain alapszik. A kutatás alapját egy előre elkészített és ellenőrzött kérdőívre érkezett válaszokból begyűjtött adatok, statisztikák adják.

A kérdőívek vizsgálják az oktatók és hallgatók technikai feltételeit, saját, illetve a másik csoport munkájára vonatkozó tapasztalataikat, mentális egészséget és egyéni tapasztalataikat.

A tanulmány további vázát hasonló kutatásokból született tanulmányok adják, melyeket a témavezetővel közösen válogattunk össze.

Kutatásom eredményeként azt a – főleg diákok körében népszerű – feltevést igyekszem igazolni, vagy cáfolni, hogy az online oktatással töltött idő sértett az oktatáshoz való alapvető jogunkat.

Csibor Ferenc (NKE Magyar Zoltán Szakkollégium)

A korlátozott precedensrendszer érvényesülésének kérdései

Az angolszász és a kontinentális jogrendszerek közti megkülönböztetés egyik lényeges szempontja, hogy a bírói precedens milyen szerepet tölt be a jog alakításában. Az angolszász jog jellegzetes vonása a kötőerővel rendelkező bírói precedens. A magyarországi bíróságok gyakorlata részlegesen ebbe az utóbbi irányba kezdett elmozdulni 2020-tól, amikortól hatályba léptek a 2019. évi CXXVII. törvény korlátozott precedensrendszerre vonatkozó rendelkezései. A rendszer lényege, hogy a Kúria közzétett határozatai kötelezően követendők az alsóbb szintű bíróságok által, eltérésre csak megfelelő indokolás mellett van lehetőség.

Jelen kutatás célja kettős. Elsőként empirikus módszertan alkalmazásával felmérni, hogy milyen nehézségek, kihívások jelentkeznek a Kúria közzétett határozatai között történő keresés során. Ezt követően az összegyűjtött információkra alapozva javaslatok megfogalmazása, hogy az Angliában kialakult law reportok készítésének gyakorlatából mely elemeket volna érdemes átvenni, amelyek által orvosolni lehetne a korábbi fázisban beazonosított problémákat. A javaslatok amiatt az angolszász rendszerben kialakult gyakorlaton alapulnak, mivel a precedens kiemelt szerepéből kifolyólag a szigetországban már évszázados hagyományai vannak a precedens értékű bírósági ítéletek law report formájában való közzétételének.

A törvényi rendelkezések alapján a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett kúriai határozatokhoz társul precedens-hatás. Így a javaslatok ezen rendszernek a továbbfejlesztésére, javítására irányulnak elsősorban. A magyar jogrendszer hosszú távú működésének szempontjából kiemelt érdek fűződik

ahhoz, hogy a bevezetett korlátozott precedensrendszer minél hatékonyabban érvényesüljön.

Varga Dóra (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A multik ott fizessenek adót, ahol a profitot termelik! Valóban ennyire egyszerű a megoldás?

Már a mindennapokban is érezzük, egy új világ kezdődött, a digitalizáció új-rarendezi az egyes ágazatok súlyát és szerepét. A hagyományos termékek és szolgáltatások köre kibővült a digitális termékek és szolgáltatások körével, azaz megjelent a digitális gazdaság. Ennek lényeges ismérve, hogy a vállalkozások bevételei egyre nagyobb mértékben a reklám alapú szolgáltatásokból, digitális tartalmak, előfizetési szolgáltatások értékesítéséből származnak. A digitális világban a vállalatok az üzleti tevékenységeiket elektronikusan úgy szervezik, hogy ahhoz szinte semmilyen fizikai jelenlét sem kell az igénybe vevők országában. A digitális vállalatok online platformjaikon keresztül rugalmasabban tudnak a fogyasztói igényekre reagálni a hagyományos versenytársaikhoz képest, amely jelentős versenyelőnyhöz és bevételhez juttatja őket. A digitális vállalatok az igazi előnyt tehát az adózás területén érik el, sokszor agresszív adótervezési technikákkal, ezáltal mesterségesen csökkentik adóköteles jövedelmüket vagy nyereségüket alacsony adókulcsú országba csoportosítják át, ahol szinte semmilyen gazdasági tevékenységet nem végeznek. Előadásomban az egyes adótípusokat vizsgálom, hogyan tudják a digitális vállalatok az adózási rendszert kijátszani, hogyan teszik ezt lehetővé a különböző országok adózási szabályai, illetve kitérek arra is, milyen megoldások, megoldási javaslatok születtek már az adókikerülés problémájának orvoslására.

Gion Márton Gábor (NKE Magyar Zoltán Szakkollégium)

Az Európai Unió és Oroszország agrárpolitikája

Előadásomban többek között szeretnék arra rávilágítani, hogy miért jött létre a Közös Agrárpolitika, hogyan változott létrehozása óta, valamint kitérek a Szovjetunió felbomlását követő időszakra, azaz a jelen Oroszországra (a „Jelcin-korszakot” csak nagyon felületesen érintem). A 21. század mind a két fél szempontjából nagyon meghatározó: az uniós agrárpolitika tekintetében ezen időszakban alakult ki a reformok többsége. Az új évszázad az orosz politikát tekintve sem maradt változatlan: 1999. december 31-én Borisz Jelcin lemondott, utódja Vlagyimir Vlagyimirovics Putyin lett, aki azóta több, mint 20 éve irányítja az országot. Az orosz mezőgazdaságot vizsgálva azt kell megfigyelni, hogy Putyin alatt milyen változások következtek be, valamint, hogy a „Medve-

gyev-korszaknak” (2008–2012) volt-e bármilyen hatása ezen területre. A különböző gazdasági és háborús válságok a mezőgazdasági szektort sem kímélik, akár munkaerő, akár anyagi támogatások tekintetében.

A kutatási témám a reformok mellett a költségvetéssel is foglalkozik, hiszen a Közös Agrárpolitika az Európai Uniónak jókora hányadát teszi ki. Mi a helyzet költségvetési szempontból Oroszországban?

Mészáros Kinga (NKE Biztonságpolitikai Szakkollégium)

A V4 együttműködés energiabiztonsági dimenziója

Napjainkban a mindennapi diskurzus részévé vált az energiabiztonság kérdésköre. Ugyan a múltban is érdekelte az európai polgárokat az energiabiztonság ügye, azonban a jelenlegi kihívások – főképpen az ukrajnai háború és annak következményei – mindezen tendenciát erősítik. Az energia biztonságot érintő kihívások már az egyéni és lokális szinten is jelentkeznek és épp ezért sürgős és tartós megoldásokat kívánnak. Ezeknek a kihívásoknak a kezeléséhez többnemzeti, Európai Unió szintű megoldások szükségesek.

Az Európai Unió energiapolitikájának már régóta célja az energiapiacok és az energetikai rendszerek összekapcsolása és az energiapolitika közösségi útra való terelése. Azonban ennek létrejöttéhez is elengedhetetlen a kisebb regionális megoldások alkalmazása. Jelentős azok száma is, akik véleménye szerint a jelenlegi ellátási zavar megoldását segítené egy nagyobb együttműködési mechanizmus, amelynek megvalósításához a regionális törekvések sikere egy fontos lépcsőfok lehet. Ilyen regionális együttműködés a Visegrádi Négyek, amelynek már az ukrajnai háború energia biztonságot érintő következményei előtt is jelentős volt az energiabiztonsági dimenziója és a szektorban a különböző kooperatív mechanizmusai. Emellett az Európai Unióban egy kiemelt érdekérvényesítő csoportot jelentenek a Visegrádi Négyek, akik az energiaellátási rendszer jelenlegi zavara okán a leg súlyosabban érintettek a kihívásban.

A jelenlegi előadás egy hosszabb kutatás egy részegysége, amely jelen alkalommal pusztán a V4-es együttműködés energiabiztonsági dimenziójára kíván rámutatni az elmúlt években, s ennek helyére az Európai Unió energiapolitikájában. A kutatás elsősorban a rendelkezésre álló stratégiai dokumentumok, különböző projektekkel kapcsolatos hírek és statisztikai útmutatók feldolgozása.

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-22-2-II-NKE-74 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Wimmer Krisztina (Szegedi Tudományegyetem)

Traumák a Lett Ortodox Egyház szövegeiben

A Németország és az Oroszországi Föderáció között húzódó kelet-közép-európai régió – aminek Lettország is a része – sajátos, úgynevezett *sebzett kollektív identitással* rendelkezik. A történelmi traumákra való emlékezés, a feldolgozás és gyógyulás hiánya hatással vannak a kollektív identitásra. A régió adekvát értelmezése ezért a trauma középpontba helyezésével lehetséges (Máté-Tóth 2014, 2015, 2017, 2019).

A vizsgálatok alapjául szolgáló 1194 tételt számláló mintát a Lett Ortodox Egyház hivatalos oldaláról a 2006, 2010, és 2015 évekből gyűjtött orosz nyelvű bejegyzések adják. A kutatás hipotézise szerint a vizsgált szövegekből kimutathatók a történelmi traumák, amelyek bizonyos események és ünnepek alkalmával kicsúcsosodnak. A kutatás arra a kérdésre kereste a választ, hogy a sebzett kollektív identitás elméletet alapul véve előfordulnak-e a szövegekben a korábbi történelmi múltra, traumákra tett utalások? Lettország nemzetiségi összetételét figyelembe véve vajon milyen mértékben fog megjelenni a *Lett Állam*, *Lett Ortodox Egyház és Oroszország Anyácska* hármasa? A kutatás hipotéziseinek és kérdéseinek a vizsgálata kvalitatív szövegelemzés módszerével történt. A sebzett kollektív identitás elmélet alapján kialakított 7 fő kódcsoporthoz alá rendelt kódokkal történt a szövegek dekódolása. Három fontosabb témakör emelhető ki, amelyek mentén értelmezhetők az eredmények: (1) állam és egyház, (2) kultúra és identitás a Szovjetunió árnyékában, és (3) háború, fájdalom, sebek.

Kovács Írisz (Szegedi Tudományegyetem)

Katalán nyelvi jogok, különös tekintettel az oktatáspolitikára

A kisebbségi nyelvek és kultúrák védelme fontos feladat, hiszen eltűnésükkel Európa kulturális öröksége kerülhet veszélybe. Egy adott államon belül kisebbségekben élő csoport helyzetét nagyban befolyásolja az adott ország nyelvpolitikája. A nyelvpolitika kétélű fegyver. Egyrészt előmozdíthatja egy adott nyelv használatát, a nyelvi közösségek jogainak védelmét. Másrészt viszont az asszimiláció eszközévé válhat, kikényszerítve valamely nyelv kizárólagossá tételét egy adott államon belül. Éppen ezért jelentős szereppel bír egyes nyelvek helyzetének, jövőjének meghatározásában. Ezen tanulmány a Katalán Autonóm Közösségre fókuszál. Célja, hogy átfogó képet nyújtson a katalán oktatáspolitikáról, melynek aktualitása a spanyol Legfelsőbb Bíróság nemrég meghozott ítéletében rejlik az úgynevezett „nyelvi bumeráng” politikájával kapcsolatban, amely jelenleg is zajló politikai vitát eredményezett. A vitatott bírósági döntés elfogadásával átalakul a

napjainkban alkalmazott oktatási modell, ami számos kérdést vet fel. Ezekre a kérdésekre összpontosít a tanulmány.

Herczeg Fanni (NKE Magyar Zoltán Szakkollégium)

Afganisztán helyzete – múlt, jelen, jövő

A kutatásom célja az, hogy bemutassam, milyen változásokon ment keresztül Afganisztán helyzete az elmúlt néhány évtizedben. A téma aktuális, hiszen a háború nem is olyan régen fejeződött be, és a nemzetközi figyelem is nagy, ami rá irányul. Az előadásom során igyekszem bemutatni, hogy hogyan alakult meg a Talibán, valamint azt is, hogy milyen módon szerezte meg a szervezet a hatalmat. Azt is vizsgálom, hogy a háború megindulása után hogyan alakultak az erőviszonyok mind a tálibok, mind pedig a szövetségesek oldalán. Megfigyelhetőek az események alakulása során olyan fontosabb történések, amelyek fordulópontot jelentettek a háború menetében. Ezeket is igyekszem ismertetni. Célom bemutatni azt is, hogy hogyan szereztek vissza a hatalmat azok után, hogy úgy tűnt, sikerült a tálibok erőit visszaszorítani. Arra is kitérek, hogy mi vezetett ahhoz, hogy ilyen hamar visszafoglalják a területeket. Azt is elemzem az előadás során, hogy miként alakult a helyzet ezen eseményeket követően. Milyen szerepe van az Egyesült Államoknak, Kínának vagy az Európai Uniónak? Az amerikai elnökök politikája eltérő volt abban a tekintetben, hogy mekkora haderő legyen Afganisztánban. Mi befolyásolta, hogy Amerika és a szövetséges erők kivonták csapataikat? Milyen hatással lesznek az események a migráció alakulására? Röviden vizsgálom azt is, hogy a nemzetközi szervezetek milyen szerepet vállaltak a konfliktusok során. Arra a kérdésre is keresem a választ, hogy a nők helyzete hogyan változott meg az új vezetés következtében. Ezek alapján felvetődik az a kérdés: Mi történik a számukra biztonságot nyújtó női menhelyekkel? Az előadásomban szó lesz annak az elemzéséről is, hogy milyen kilátásai vannak a jövőre nézve az országnak.

Kovács Rebeka (NKE Biztonságpolitikai Szakkollégium)

A nők helyzete Jordániában, különös tekintettel az iraki és szíriai menekült nők státuszára

A Jordán Hásimita Királyság egy olyan közel-keleti ország, amely történelme során számos kihívással nézett/néz szembe. A népesség a 20. században a menekültáradat miatt nőtt, a legtöbb menekült Palesztinából és Irakból érkezett. Becslések szerint 2,6 millió (regisztrált) palesztin menekült, 1 millió iraki és 1,6 millió szíriai menekült él Jordániában. A külföldi munkavállalókkal együtt a nem jordániai állampolgárok száma meghaladja az 5 milliót, ami a lakosság csaknem

felét teszi ki. A soknemzetiségű társadalom és a ma is nagy jelentőséggel bíró törzsi megosztottság az ország társadalmi és humán biztonsági tényezőiben számos törést okoz.

Tehát a társadalmi kihívásoknak számos formája létezik Jordániában, de kutatásomban csak a nők helyzetével kapcsolatos kérdésekkel foglalkozom, különös tekintettel a menekültek nők státuszára. A legégetőbb konfliktusok a jordániai társadalom törzsi örökségével kapcsolatosak. Elemzésemben célom, hogy először a törzsi szokásokat, a törzsi törvényt és azok hatását ismeressem. Az elemzés második részében azt szeretném megvizsgálni, hogy az azonosított társadalmi kihívások hogyan hatottak a Jordániában élő szíriai és iraki menekült közösségekre.

Kutatási kérdések:

1. Milyen hatással voltak a törzsi szokások és a törzsi jog a jordániai társadalomra?
2. Hogyan alakul a nők társadalmi és emberi biztonságáról alkotott kép a törzsi múlt árnyékában?
3. Hogyan érintik a különböző női menekült közösségeket (szíriai és iraki) az azonosított kérdések?

A történelmi háttér ismertetése és a jelenlegi helyzet felvázolása után célom a társadalmi és emberi biztonság áttekintése az általam vizsgált tényezők tükrében.

Erdős Orsolya (NKE Biztonságpolitikai Szakkollégium)

Kulunák – bűnbandák a Kongói Demokratikus Köztársaságban

A kongói általánosan értelmezett biztonságot számos tényező befolyásolja. Ezen tényezők az öt klasszikus biztonsági szektorba sorolhatóak, azonban vannak olyan komplex, biztonságot fenyegető jelenségek, melyek átívelnek az egyes szektorokon. Előadásom során egy olyan jelenséget veszek górcső alá, mely kihatással van a kongói városi közösségek mindennapi életére, de nem kevésbé a politika alakulására vagy a rendőrség működésére. A kinshasai közbiztonság mértéke alacsony; a lakosság életének, egészségének, becsületének, vagyonának sértetlensége közel sem garantált, sőt, potenciálisan veszélyben van, illetve ezen jogtárgyak bűncselekményektől való megóvását nem tudják megfelelően biztosítani az állam illetékes szervei, intézményei. Ezen hiányosság egyik oka a kuluna-jelenség. A „kuluna” a bandák gyűjtőneve, amelyek kisebb-nagyobb bűncselekményeket követnek el, kezdve az utcai lopástól, rablásokon át egészen az emberölésig. Annak ellenére, hogy minden bandát így nevezünk, nem minden kuluna egyforma összetételű, létszámú, illetve tevékenységüket tekintve. A közvélemény olyan fiatalokat társít hozzájuk, akik csapatosan, szervezeten vagy

szervezetlenül követnek el bűncselekményeket, azonban nincsen „korhatáruk”, egészen fiatal, 16–18 éves kortól 30–35 éves korig is lehetnek tagjaik. A kuluna közösségéhez való csatlakozásnak több oka lehet, amelyek sokszor kiegészítik egymás, és ok-okozati viszonyban állnak egymással. A jelenség komplex, vizsgálata során átfogóan szükséges vizsgálni a helyi közösségeket, társadalmat.

Pintér Tibor (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A kormányozhatatlanság elve Kelet-Afrikában a törékeny államiság tükrében

Georg Jellinek leegyszerűsített meghatározásának értelmében az állam maga az adott területen (terület határvonalakkal) lévő szervezett emberi csoportot (lakosságot) jelenti, működőképes hatalmi szervezettel (főhatalommal). Alapvetően ez a klasszikus államfogalom érvényesül Kelet-Afrikában, azonban számos tényező nehezíti e klasszikus feltételek teljes érvényesülését. Számos ország esetében például etnikai sokszínűségről beszélhetünk, így felvetődik a kérdés, hogy ki az államalkotó nemzet, és a kisebbségben lévők milyen viszonyban vannak a főhatalommal.

Erre a kelet-afrikai államok egyértelmű választ adtak, hiszen a kisebbségek döntő többsége kirekesztett pozícióban van, az állam marginalizálta a helyzetüket, ezzel számos etnikai csoport az államtól függetlenül próbál érvényesülni. Ez nemcsak belső instabilitást, de regionális biztonságpolitikai kockázatot is jelenthet, mivel azok a területek, ahová az állam hatalma nem terjed ki, a bűn- és erőszakszervezetek, illetve a dzsihádisták csoportok bázisa ként funkcionál.

Az előadásom kelet-afrikai esetekből kiindulva arra próbál választ adni, hogy hogyan alakulhattak ki ezek a „kormányozhatatlan” területek, mi jellemzi ezeket, és miért nehéz a klasszikus jellinek-i államfogalmat teljesen megvalósítani. Hangsúlyozom, hogy állami, azaz kormányzati nézőpontból elemzem és vizsgálom a kelet-afrikai eseteket, figyelembe véve, hogy a kormányozhatatlanság elve közvetve, vagy közvetlenül mekkora hatással lehet az államok sérülékenységére.

Tóth Szimonetta (Szegedi Tudományegyetem)

Az amerikai álom: A mai mexikói bevándorlás realitása

Az Amerikai Egyesült Államok az évek múlásával a nyugati kultúrában gyökerező, túlnyomórészt fehér lakosságból egy olyan társadalommá vált, amelyben faji és etnikai kisebbségek sokasága él.

A századfordulótól kezdve egyre gyakrabban olvasni az Egyesült Államokban élő latínókról. A latínók az USA-ban a jelenleg legaktívabban gyarapodó

nép csoport. A csoporton belül érdemes megvizsgálni a mexikóiak helyzetét, ugyanis a mexikói bevándorlás egyre jelentősebb jelenség napjainkban, mivel jelenleg az USA külföldön született lakosainak több mint 25 százaléka mexikói.

Az Egyesült Államok történelme során a bevándorlást gyakran rendkívül kedvezőnek és az ország örökségének fontos részének tekintették. Vajon ez ma is így van? Min kell egy bevándorlónak keresztül menni, hogy elérjen a USA- Mexikó határra? Hogyan alakul azok élete, akik átlépnek a határon? Az odavezető út a nehezebb, vagy az integráció az Egyesült Államokban?

Tóth-Nagy Réka (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium), Király Kitty, Bereczki Zsolt, Paja László

Koponyasebészet az őskorban a hazai esetek tükrében

A koponyalékelés, más néven trepanáció, a koponyafal egy részének sebészi eltávolítását jelenti, melynek három típusát különböztethetjük meg, így beszélhetünk kultikus, jelképes, illetve sebészi trepanációról.

A magyarországi történeti, embertani vizsgálatok során feltárt trepanációs esetek nagy jelentőséggel bírnak, hiszen változó számban szinte valamennyi régészeti korszakban előfordulnak, a legkorábbi példák az őskorból származnak.

A trepanációs esetek vizsgálata hazánkban hosszú múltra tekint vissza, azonban a szakirodalomban közölt esetek validálása, valamint azok új szemléletmóddal történő leírása szükséges és nélkülözhetetlen a trepanációs kutatások előrehaladásához.

Sajátos jelenség, hogy a 20. század során ismertetett esetek közül több hosszú ideig nem volt vizsgálható, azonban az elmúlt időszakban néhány újra elérhetővé vált, így hiánypótló jelleggel lehetőség nyílik ezeket az eseteket is újra vizsgálni.

Előadásomban egy általános áttekintést nyújtok a trepanációról és annak különböző típusairól, illetve bemutatom a folyamatban lévő, őskori esetek vizsgálatával foglalkozó kutatásunkat.

Trisz Tamara (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Egy új, megfigyelésen alapuló statikus egyensúlyt mérő módszer érzékenységi vizsgálat

Kutatásunkban a 2020-ban kifejlesztésre került Time vs Quality Observational Static Balance Score (TQOSBS) statikus egyensúlyt mérő módszer érzékenységi vizsgáltuk. A skála abban más, mint társai, hogy itt az idő és minőségi mutatókat párhuzamosan értékeljük 0-4 pontig. Célunk a skála pontosságának bizonyítása volt objektív, műszeres vizsgálattal, melyhez a Neurocom Basic Balance

Master egyensúlyi platform által mért kilengési paramétereket és a TQOSBS szerinti pontozást vetettük össze. A pontozást videófelvétel alapján készítettük. A vizsgálatban Szegedi Tudományegyetem 53 egészséges hallgatója vett részt, akik feladata egy lábon állás volt nyitott és csukott szemes feltételek mellett bal, majd jobb lábon fél-fél percig. Felvetéseink pozitívan igazolódtak, hiszen a skála alapján kapott pontok és a kilengési út eredményei egymással szignifikáns korrelációt mutattak, az idő mutatóban csukott szemes feltétel mellett, míg a minőségi mutatóban nyitott és csukott szemes feltételek mellett egyaránt. Eredményeink tehát azt bizonyították, hogy a TQOSBS egy olcsó és széles körben alkalmazható pontozási rendszert jelent az egyensúly vizsgálatában.

Kaliszky Lilla (Romzsa Tódor Görögkatolikus Diákotthon)

Rövid relaxáló légzés hatása a poszturális kontrollra és a szívfrekvencia variabilitásra

Bevezetés: Kutatásunk célja, hogy feltárjuk a rövid intervallumú relaxáló hasi légzés hatását a pulzusra (HR) és a szívfrekvencia variabilitására (HRV), valamint a poszturális kontrollra.

Módszerek: A felmérésben 48 egészséges egyetemista hallgató vett részt. A HRV és HR értékét Polar (H10) eszközzel, a lengési utat Neurocom eszközzel különböző stabilitású alátámasztási felületeken, nyitott és csukott szemmel mértük. A kiindulási mérések után az alanyoknak egy-egy percen keresztül tartó relaxáló hasi légzést (RLI) kellett kivitelezniük fekvő, majd álló helyzetben. Az RLI után a fent említett paramétereket ismételtelen lemértük, majd Statistica programmal elemeztük Wilcoxon matched pairs tesztel, ahol $p \leq 0,05$ volt statisztikailag szignifikáns érték.

Eredmények: Az RLI-t követően szignifikánsan csökkent a lengési út csukott szemmel és instabil felszínen. Stabil talajon nem volt szignifikáns különbség a kiinduláshoz képest. Az RLI után a HRV értéke szignifikánsan csökkent, a HR értéke szignifikánsan megnövekedett.

Megbeszélés: Az RLI hatással van a szívfrekvenciára és annak variabilitására, a vegetatív idegrendszer működésére. Az átmeneti fizikai aktivitás az autonóm idegrendszer működését a szimpatikus tónus felé tolta el. Az RLI szignifikánsan javította a poszturális kontrollt csukott szemmel instabil felszínen. Ez lehet a fokozott szimpatikus aktivitás közvetett hatása.

Gara Barbara Erika (Szegedi Tudományegyetem)

A csontokon megjelenő fejlődési rendellenességek általános jellemzői

A XX. századot megelőzően a fejlődési rendellenességekkel leginkább, mint kul-

túrtörténeti érdekességekkel találkozhatunk. Később egyre több betegség leírása történt meg, de elsősorban az élő népességre vonatkozóan. A történeti ember-tanban csak néhány évtizede kezdtek el foglalkozni ezzel a témával, de azóta szinte exponenciálisan felfutóban van.

Az előadásom célja, hogy ismertessem a csontokon előforduló fejlődési rendellenességek fő típusait, gyakori vagy kevésbé gyakori helyeken való megjelenési formáit. Szeretném bemutatni továbbá az egyes fejlődési rendellenességek előfordulásának gyakorisági adatait és összefüggését más fejlődési rendellenességekkel, szindrómákkal a hazai vizsgálatok és irodalmi adatok tükrében. A gyakorisági adatok és az egyes megjelenési formák leírása segítséget nyújt az egykor élt népességek biológiai rekonstrukciójához, az egyes populációk közötti rokonsági kapcsolatok feltárásához. A gyakrabban előforduló anomáliák mellett néhány ritkább, de paleopatológiai és orvostörténeti szempontból jelentős esetet is bemutatok.

A kutatás során elemzett csontanyagok feldolgozását, a talált fejlődési rendellenességek esetleírásait, százalékos megoszlási arányira vonatkozó adatait az antropológia és a történeti embertanhoz kapcsolódó társtudományok (orvostudomány, régészet, néprajz, illetve történészet) jól hasznosíthatják.

Kontra Anna (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium) és Sipos Fanni Lili (Szegedi Tudományegyetem)

Magyar Falvak Turisztikai Iránytűje – avagy hogyan lehet célzottan azonosítani kitérés pontot egy-egy falu turizmusában

Projektünk célja megalkotni egy falusi turisztikai fejlesztési keretrendszert. Ennek háttere a 7. Városmarketing Verseny keretein belül az általunk kisvárosokra kidolgozott Kisvárosi Turisztikai Iránytű. A modellünk 7 dimenzió mentén segíti a kisvárosok általános problémáin túl a specifikus helyi problémák kiemelését, az adottságok és lehetőségek komplex feltárását, valamint megoldási javaslatok kidolgozását. Mindszent példáján keresztül pilotteszteltük a modellt, ami hasznosnak és hatékornak bizonyult, a versenyen regionális 1. helyet eredményezett. Valamint sikerült fejlesztési javaslatokat is tennünk Mindszent számára az alábbi 7 dimenzió mentén:

1. Emberek és közösségek
2. Helyszínek és látnivalók
3. Események
4. Gasztronómia
5. Látogatók célcsoportja
6. Szálláshely
7. Gazdasági helyzet

A II. Hallgatói Projektverseny – Hogyan tovább magyar vidék? kiírásából „*a magyar falu jövője, a jövő magyar faluja*” témakört választottuk, melynek keretein belül átültettük a modellünket erre a kisebb településszerkezetre. Ennek fényében a kutatásunkat kiegészítve és átdolgozva adtunk iránymutatást a vizsgált magyar falvak számára - Algyő, Dunafalva és Lakitelek - a kidolgozott modellünk alapján. Ezeket az eredményeket szeretnénk bemutatni a konferencián.

(Jelenleg a kutatásunk harmadik körös továbbfejlesztése zajlik további magyar falvak vizsgálatával a Dél-Alföldön.)

Nánási Lili (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az európai autóipari vállalatok ESG jelentéstételi gyakorlata az elmúlt 10 évben

Napjainkban egyre nagyobb jelentőséggel bírnak az ESG jelentések külföldön és Magyarországon is, hiszen ezek által még komplexebb képet tudunk kapni a vállalatokról mind pénzügyi, mind környezeti, társadalmi és vezetési szempontból.

Előadásomban szeretnék kitérni a nem pénzügyi jelentések szerepére és létjogosultságára, illetve, hogy mi indokolta az autóiparra eső választásomat. Ezek után kitérnék a már meglévő eredményekre, valamint a még kutatás alatt álló kérdéskörökre (pl.: hogyan változott az évek során a vállalatok jelentéstételi gyakorlata a különböző szabályozások hatására, az ESG jelentésekben milyen súlyban jelennek meg a környezeti, gazdasági és társadalmi tényezők...) és ezek feldolgozási módjára.

Szántó Tünde Katalin (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A változók dinamizálásának hatása logisztikus regresszió alapuló csődelőrejelzési modellek esetében

A banki nemfizetési kockázatok kezelésének egyik fontos eszköze a potenciális ügyfelek hitelminősítése. Az utóbbi évtizedekben egyre inkább megnőtt a vállalati csődelőrejelzés fontossága.

A japán és skandináv bankrendszerekben a 2000-es évek elején bekövetkező banki krízisek legfőbb oka a hitelezett vállalkozások csődje volt, amely rávilágított arra, hogy mennyire fontos az ügyfelek túlélő képességének vizsgálata hitelezés esetén.

Beaver 1960-ban publikálta csődelőrejelzési modelljét, amelyet a modern csődelőrejelzés kezdetének tekinthetünk. Ezt követően számos csődelőrejelzési módszert és technikát alkalmaztak a kutatók, egyes becslések szerint az azóta alkalmazott módszerek száma meghaladja az ötvenet. Emiatt a kutatások nem újabb csődelőrejelzési módszerek kidolgozására törekcszenek, hanem a már

meglévő technikák tökéletesítését célozzák meg a kutatók, a minél magasabb besorolási pontosság elérése érdekében. Jelen tanulmány a banki hitelezői scorecardok 95%-ánál is alkalmazott logisztikus regresszió módszerén alapszik és azt mutatja be, hogy a változók dinamizálása milyen módon hat a logisztikus regresszió alapuló modellek besorolási pontosságára.

Bodó Regina (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Az ikerdeficit jelenségének vizsgálata Görögország elmúlt 20 évének példáján keresztül

A görög adósságválság már a kitörése során és azóta is sokat vitatott jelenség, a 2008–2009-es válság egyik legsúlyosabb esetének tekinthető. Jelen tanulmány fókuszában a görög adósságválság áll a különböző ikerdeficit-elméletek tükrében. A kutatási kérdés az, hogy a válságig fennálló expanzív, majd az azt követő restriktív fiskális politika milyen mértékben befolyásolta az ország külső egyensúlyának alakulását. A 2000 és 2018 közötti vizsgált időszakot két részre, válság előtt és válság utáni szakaszra bontva elemzem a folyó fizetési mérleg, a költségvetési egyenleg, az államadósság, illetve a magánszektor fogyasztásának és megtakarításának alakulását. Empirikus elemzés keretében vektor-autoregresszív modell segítségével is vizsgálom az ikerdeficit-elméletet. Az eredmények alapján láthatóvá válik, hogy ugyan megfigyelhető volt az ikerdeficit jelensége, azonban a hagyományos elméletek közül egyik sem nyert bizonyítást. Görögország esetében speciális ikerdeficit-jelenség állt fenn, ahol a kamatok alakulása és az ebből adódó tőkebőség vagy tőkehiány volt a gazdasági folyamatok fő mozgatórugója.

Tóth Balázs (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A 4/2013-as (I.11) kormányrendelet kapcsolata az önkormányzati alrendszert érintő reformokkal

Az évszázad első évtizedében a hazai települési önkormányzatok azt tapasztalhatták, hogy elszakadtak az anyagi alapok a felelősségektől, az önkormányzati rendszer egyszerre vált túlterheltté és alulfinanszírozottá. A problémákra való reagálásképp 2010 után a hazai települési önkormányzatok működésében számos változás állt be. Az alrendszer adósságkonszolidációja mellett lezajlott a finanszírozási alapok megújítása, a belső kontrollrendszerek fejlesztése, továbbá az ellátandó feladatok köre, valamint a feladatellátások módja is jelentős változáson esett át. A feladatalapú finanszírozáshoz elengedhetetlen a megfelelő költséginformációk ismerete, melyeket a számviteli eszköztárral lehet támogatni.

Az említett reformokkal párhuzamosan megújításra került az államszámviteli rendszer is, és 2014-től bevezették az eredményszemléletű számvitelt, mely

számos ponton nyitott lehetőséget az önkormányzati gazdálkodás fejlődésére. A tanulmány célja feltárni azokat a kitörési pontokat, melyek mentén a reformok szinergiái a célok elérésének irányába hathatnak, valamint vizsgálni azt, hogy lehet-e ellentmondás az egyes reformok között, melyek így kiolthatják egymás tervezett hatásmechanizmusait.

Pócsi Fanni (NKE Magyar Zoltán Szakkollégium)

Az euró bevezetése Magyarországon

Prezentációm témájaként az euró bevezetését választottam Magyarországon. Az Európai Unió egy európai integráción alapuló szervezet, aminél fontos gazdasági pillér a közös valuta bevezetése. Magyarország 2004. május 1-jén csatlakozott az Európai Unióhoz. Minden újonnan belépett tagállam vállalja azt, hogy bevezeti az eurót mint fizetőeszközt. Azaz a forint helyett az euró lenne az új nemzeti valuta. Viszont az elmúlt években nem következett be az, hogy bevezessék az új valutát, egyre jobban kitolták ennek az időpontját. Jelenleg nem látható ennek a megvalósulása, sőt az is ki lett jelölve, hogy hazánk erre nem áll készen. Kutatásom során megvizsgáltam, hogy Magyarországnak milyen előnyei és hátrányai lennének a közös valuta bevezetésével. Bemutatom, hogy miért is lenne fontos bevezetni az eurót. Ismertetem, hogy milyen hatásai vannak a lakosságra, illetve a vállalkozásokra az új fizetőeszköznek. Az eurózónához való csatlakozásnak vannak bizonyos feltételei, mely a Maastricht Szerződésben van megfogalmazva egy négy elemből álló konvergenciakritériumokon keresztül. 2020-ra a négy kritériumból már kettőt sikerült hazánkunk teljesítenie. Illetve megismerhetjük az euró bevezetésének három módját.

Kaiser Csilla (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

Antagonistából antihős: a trickster Loki filmes útja a Marvel-moziverzumban

Az előadásomban szeretném bemutatni, hogy hogyan jelenik meg Loki karaktere mint trickster a Marvel-moziverzumban. Szeretném felvázolni, hogy milyen szerepeket tölt be a különböző filmekben: például a *Thor* (2011) és a *Bosszúállók* (2012) című egész estés filmekben egyértelműen antagonistaként van jelen, míg saját *Loki* (2021) című sorozatában antihősként főszereplővé válik. Szeretnék rámutatni, hogy ez pontosan hogyan lehetséges – figyelembe véve a trickster általános jellemzőit –, illetve rátérnék a morálisan megkérdőjelezhető karakterek népszerűségének mint társadalmi jelenségnek pszichológiai hátterére is.

Horváth Mihály (PTE Kerényi Károly Szakkollégium)

Üvöltések a vetítőteremben – A filmszabotázs műfaja

A filmszabotázs egy olyan radikális avantgárdé tendencia a kísérleti filmkészítésen belül, amely a művészi kifejezés mód felszámolását tartja az egyetlen politikailag következetes alkotói gesztusnak. Guy Debord első filmje, a *Hurlements en faveur de Sade* (1952) egy olyan lenyomat a lettizmus és a szituacionizmus határán, amely a legmesszebb vitte a művészi rombolást, és a vizuális reprezentáció teljes megtagadásán keresztül valósította meg a tiszta negációt. Az előadás célja, hogy Debord filmjének politikai és művészetelméleti alapjainak ismertetésén keresztül mutassa be azt a 20. századi ellenművészeti tendenciát, amely a gazdasági struktúrák ideologikus felépítménye által bezárt valóságot akarta kiszabadítani, a művészi pusztítás eszközén keresztül.

Kobl Gabriella Adrienn (Szegedi Tudományegyetem)

A Netflix dokumentumfilmjei mint új tudománykommunikációs eszközök attitűdváltoztató szerepének vizsgálata fiatalok körében

Bevezetés: A tudomány-skepticizmus egyre gyakoribb jelenség korunk társadalmában. A tudomány-kommunikációnak emiatt még fontosabbá vált szerepe, hogy érthető módon közvetítse a társadalomnak a szükséges tartalmakat. A tudomány-kommunikáció újgenerációs platformjai együtt fejlődtek a digitális médiával. A Netflix és az HBO műsorán az elmúlt években tömegesen jelentek meg a saját gyártású dokumentum-sorozatok és filmek. Ezek a dokumentumfilmek könnyen eljutnak a fiatalokhoz, érzelmeket és tetteket generálva, attitűdöt formálva.

Célkitűzés: Ebből fakadóan azt a célt tűztem ki, hogy megvizsgáljam, hogy a tudomány-kommunikáció újgenerációs színtereként megjelenő Netflix és HBO gyártotta dokumentumfilmek hogyan befolyásolják a 18-29 éves korosztály attitűdjét a tudomány és a kutatók iránt.

Módszerek: Ehhez először tartomelemzési módszerekkel több kiválasztott dokumentumfilmet vizsgálok. Ezután fókuszcsoportos interjúkkal vizsgálom az említett korosztály attitűdjét és annak változásait a filmek kapcsán.

Eredmények, konklúzió: Összesen 4 fókuszcsoportos interjút készítettem összesen, több mint 25 ember részvételével. Ezek során sikerült tisztább képet kapni arról, hogy mit ért a fent említett korosztály a tudomány-kommunikáció és a tudományos ismeretterjesztés fogalmak alatt, amit a szakirodalom nem használ konzekvensen. A Netflix és HBO gyártotta dokumentumfilmekkel kapcsolatban, pedig általánosságban elmondható, hogy jobban formálják a fiatalok attitűdjét,

mint klasszikus társaik, de ez valós cselekedetet vagy tartós viselkedés-változás-sá ritkán váltanak ki. A tudományszkepticizmus ellen pedig többnyire nem tartják elégséges eszköznek ezt a platformot.

Tóth Ugyonka Helga (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Kepes György Szakkollégium)

A kémia tantárggyal kapcsolatos attitűdök vizsgálata a közoktatásban

Tantárgyi attitűdkvizsgálatokat már a 70-es évek óta végeznek Magyarországon, és jelentőségük azóta sem csökkent (Ballér, 1973, Csikos 2012, Chrappán 2017). Rohamosan fejlődő világunkkal, a felnövekvő generációk megváltozott igényeivel a közoktatás nehezen tud lépést tartani. A kémia és fizika tantárgyaknál évtizedek óta megfigyelhető töretlen népszerűtlenség komoly tantervi és módszertani hiányosságokra utal és a megújulást sürgeti.

Az előadás korábbi kutatásokra támaszkodva próbálja meg feltérképezni a tantárgyi attitűd kialakulására legnagyobb hatást gyakorló tényezőket, bemutatóva a kémia tanítás történetének és jelenének néhány kulcsmomentumát. Felvázolja a Nemzeti alaptanterv kémia tantárgyra vonatkozó jelentősebb változásait, valamint az utat, mely szemléletváltásig és ezzel együtt 20-30%-os tananyag csökkentéséhez vezetett. Emellett betekintést ad a tanulók által végzett tanórai kísérletek több mint 200 éves magyarországi múltjába, és vizsgálja a felfedező, kísérletező kémiatanítás attitűdformáló hatásait is.

A tanulók tárgyi attitűdje hatással lehet az adott tudományterületen elért tanulmányi eredményeikre és pályaválasztási szándékaikra. Ehhez kapcsolódóan az előadás vázolja az attitűd és pályaválasztás közötti kapcsolatot, és kitér a kémia és fizika területén kialakult tanárhány problémáikára is.

Bednárík Boglárka (NKE Magyar Zoltán Szakkollégium)

Egy felsőoktatási modellváltás kapujában, avagy az egyetemek alapítványi fenntartásúvá válása

Magyarországon az elmúlt évtizedekben egy egészen új oktatáspolitikai irányvonal bontakozott ki az egyetemek intézményi működési kereteinek átalakításával. A modellváltást nagyon sok kritika érte, és napjainkban is igen megosztó téma. De vajon milyen érvek szólnak mellette és ellene? Hol találhatunk jó gyakorlatokat a modellváltásra? Mit is jelent a harmadik generációs egyetemi modell? Az előadásomban ezekre a kérdésekre fogom keresni a választ.

Első körben szeretném bemutatni azt, hogy milyen felsőoktatási intézmények működnek országsszerte, hogy általános képet kapjunk arról, hogyan is néz ki a felsőoktatási intézményhálózat ma Magyarországon. Ezután fel szeretném

vázolni, hogy milyen felsőoktatási modellváltás van kilátásban, illetve folyamatban világszerte, és hogy ezt a modellt milyen korábbi modellek előzték meg.

Ezután bemutatnám, hogyan zajlott a váltás Magyarországon az első egyetemenél, vagyis a Budapesti Corvinus Egyetem esetében, majd szeretném röviden megválaszolni azokat az általános kérdéseket, amelyek felmerülhetnek egy ilyen nagyszabású oktatáspolitikai változtatás kapcsán. Végül pedig SWOT-analízis segítségével mutatnám be milyen előnyök, hátrányok, lehetőségek illetve veszélyek rejlenek az egyetemi modellváltás hátterében.

Tóth Judit (Pécsi Tudományegyetem)

Forráselemzés és képességmérés a középszintű történelem érettségi komplex tesztfeladataiban

Korunk ismeretszerzési módjai megegyeznek a történészével. A mai adatokkal terhelt világban a forráskritika és a kritikai gondolkodás szerepe elengedhetetlen, meghatározó 21. századi készség (Knausz, 2015 és Érsek, 2020).

A 2000-es évek elején Európában több mint 20 ország tért át a standardizált vizsgarendszerekre, beleértve Magyarországot is (Kákonyi, 2014). 2009-ben fogalmazódott meg először, hogy a mind közép, mind emelt szintű történelem érettségi rövid választ igénylő feladatsorában szükség lenne egy „új típusú, összetett forráselemzést igénylő feladat[ra]” (F. Dárdai - Kaposi, 2008). 2017-től az írásbeli vizsgarész egyszerű, rövid választ igénylő feladatsora kibővült egy-egy komplex forráselemző feladattal, mely egyszerűbbtől a komplexebb kérdések megfogalmazását teszi lehetővé (Csapodi, 2016).

Jelen kutatás a középszintű történelem érettségi komplex tesztfeladatainak (2017–2022) taxonómiaját mutatja be a *források* funkciónak meghatározásával. Hipotézisem alapján ezen feladatok nem igényelnek „komplex forráselemzést”, ismeretszerzés tekintetében alapvetően a szövegértésre irányulnak, és nem komplexebbek az egyszerű, rövid választ igénylő feladatrész többi feladatánál. Az eredmények alapján a feladatok változatos forrástípusokat vonultatnak fel, Kojanitz (2022) taxonómiaja alapján az itemek 60%-a tudás alkalmazását, valamint közel 30%-ban szövegértést mér, mindezen itemeknek azonban csak 30%-a nyílt végű. Az eredmények azt implicálják, hogy a középszintű komplex tesztfeladatok nem, vagy ritkán mérnek forráselemzést, továbbá taxonómiailag a többi feladattól nem mutatnak eltérést. A jövőbeli kutatások részeként cél ezen elemzést az összes vizsgafeladatokra kiterjeszteni.

Pongrácz Emese (ELTE Illyés Sándor Szakkollégium)

He for She (Szexizmus és kollektív cselekvés a külsőcsoport-szövetség kontextusában)

A csoporton kívüli szövetségesek (ally) különösen fontosak a társadalomban, mivel ők birtokolják a forrásokat és a hatalmat. Valódi változásra akkor számíthatunk, ha a kisebbségi csoport és a többség közösen gyakorolnak nyomást például a törvényhozásra (Lantos, 2020). Kísérletünkben azt vizsgáltuk, hogyan hatnak különböző feltételek mellett (moralitás, státusz kielégülése vs kontroll) a nők (leginkább munkaerőpiaci) hátrányainak tudatosítása férfiak nőkkel kapcsolatos attitűdjeire, érzelmeire, illetve a szövetséges kollektív cselekvésre való hajlandóságra. Szignifikáns különbséget találtunk a kontroll-moralitás és státusz-moralitás feltételek között kollektív cselekvésre való hajlandóságban. Vizsgáltuk továbbá, van-e különbség ellenséges szexizmus tekintetében az egyes tudományterületeken tanuló kísérleti személyek között az alapján, foglalkoznak-e az adott területen az egyetemeken társadalomtudományokkal, illetve milyen a nők aránya az adott területen, és szignifikáns különbséget találtunk ellenséges szexizmusban a két csoport között. Szintén vizsgáltuk, a férfiakkal szembeni ellenséges attitűd skálán (Hostility towards men) magasabb pontszámot értek el alacsonyabb-e a társadalmi cselekvésre való hajlandóság, ám ebben szignifikáns különbséget nem találtunk. Kutatásunk releváns implikációkat kínálhat mind a jövő szociálpszichológiai kutatásai, mind a feminista aktivizmus számára.

Schütz Brúnó (ELTE Illyés Sándor Szakkollégium)

A mentális nyelvtan leírásának egy próbája: a magyar rendhagyó ragozás átfogó (pszicholingvisztikai és kontrasztív) vizsgálata

A kutatás a pszicholingvisztikának arra a kérdésére irányul, hogy nyelvfeldolgozásunk pusztán szavak statisztikai alapon történő tárolásán vagy szabályalkalmazáson alapul-e. Előbbi szinte végtelen memóriakapacitást, míg utóbbi komplex szimbólummanipuláló működést feltételezne az emberi elme számára.

A kutatás korábbi hazai és külföldi kísérleteket alapul véve egy olyan új, elemi-transzformáció-alapú változó-struktúrát javasol a kísérletezésre, amely által nemcsak a rendhagyók és a rendes szavak, de a rendhagyó csoportok egymáshoz való viszonya is vizsgálhatóvá válhatna.

A változó-struktúra ellenőrzésére 2022. nyarán egy pilot tanulmány (N = 10 fő) is készült, amelyben a résztvevőknek pseudo-randomizált rendhagyó és kontroll szavakat kellett hangosan ragozniuk, gombnyomással pedig reakcióidő-mérés is történt. A varianciaanalízis alapján feltételezhető szignifikáns

különbség a mintában az egyes rendhagyó csoportok között a reakcióidő és a ragozási exptektancia/sikeresség tekintetében is.

Összefoglalva tehát az elemzés alapot szolgáltat egy jelenleg már futó, nagyobb elemszámú pszicholingvisztikai kísérlet számára, ezzel együtt egy olyan, a magyar grammatikát szisztematikusan áttekintő és komputációkon alapuló összefüggérendszer és látásmódot javasolhat majd, amelyről érdemes lehet a strukturális nyelvészet és kognitív pszichológia közös metszetében gondolkodni a különböző nyelvi (akár pl. nyelvtörténeti) jelenségek pontosabb magyarázata érdekében.

Figus-Illinyi Rita (Szegedi Tudományegyetem)

A reziliencia elmélete – Mennyire reziliens a reziliencia a pszichológiában?

A reziliencia fogalma a 21. századtól a legkülönbébb tudományterületeken jelent meg, úgymint az ökológia, a biztonságstudomány, pszichológia, társadalomtudományok. Pontos magyar nyelvű megfelelője nincs, leginkább „ellenállóképességként” jelenik meg a szakirodalomban (Székely, 2015). Annak ellenére, hogy a reziliencia fogalmát egyre több tudományterületen határozzák meg, a mögöttes folyamatok tisztázása egyre több kérdést vet fel. A pszichológiában használt fogalmi tisztázatlanságot azon multidiszciplináris területek fókuszpontjai és a köztük lévő különbségek mentén mutatom be, melyekből merít a pszichológia saját definíciójában. A reziliencia mint magyarázati keret áttekintése, az egyéni aspektusok mentén az elméleti fizika vonatkozásában, a klinikumban használt értelmezés és a pszichológiai terminus mentén kerül kibontásra.

Almási Mirkó (Szegedi Tudományegyetem) és Sebők Ákos (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A végrehajtó kontroll és az alvás összefüggéseinek vizsgálata

Megannyi kutatás rávilágított már arra, hogy az alvás nagy jelentőséggel bír a kognitív képességek működésére, hiszen alvás során konszolidálódnak azok az információk, melyeket napközben gyűjtünk.

Ezen kívül az alvás hatással van a végrehajtó kontroll működésére is, amelynek működése szintén jelentős befolyása van a mindennapjainkra. Ez a kognitív komponensrendszer felelős többek között a figyelmi fókuszunk megtartásáért, a külvilágból érkező ingerek, belső érzelmek és gondolatok összekapcsolásáért és tárolásáért, a viselkedés és érzelmek kontrollálásáért is. Nagy szerepet játszik mindennapi cselekedeteink összehangolásában, napjaink megtervezésében, újratervezésében. Olyan tevékenységek során azonban, amelyeket rutinszerűen, automatikusan végzünk, például bezárjuk az ajtót, ha elmegyünk otthonról, ki-

sebb mértékű végrehajtó kontrollt alkalmazunk, amely könnyen vezethet kognitív hibázásokhoz, figyelmetlenségekhez (pl.: elfelejtjük, hogy bezártuk-e az ajtót). Míg az erős kognitív kontrollt igénylő feladatokon nyújtott teljesítmény jól vizsgálható objektív mutatókat nyújtó laboratóriumi teszteken, az automatikusabb hétköznapi cselekvésekkel kapcsolatos kognitív hibázások inkább szubjektív beszámolók alapján mérhetőek. Mivel az alvás a több végrehajtó működést igénylő és az automatikusabb folyamatokra is hatással van, felmerül a kérdés, hogy az alvási működés egyes komponensei (pl.: nappali aluszékonyosság, alvásminőség, rémálmodtól való szorongás) eltérően hatnak-e az objektív és a szubjektív kognitív működésre.

Jelen előadásunkban arra keressük a választ, hogy milyen összefüggései vannak az alvás bizonyos komponenseinek, valamint a végrehajtó kontroll objektív és szubjektív mérőeszközeinek.

Fehér Zsóka (SZTE Móra Ferenc Szakkollégium)

A kiégés vizsgálata a Követelmény-Erőforrás Modell és a társas támogatás függvényében Magyarországon és Szerbiában tanító pedagógusok körében

A munkahelyi jóllét, illetve a számos hivatást érintő kiégés-szindróma egyre nagyobb figyelmet kap a különböző kutatásokban, nem véletlenül, hiszen 2019 óta az Egészségügyi Világszervezet egészségügyi problémaként ismeri el a kiégés-szindrómát. Jelen kutatásban kifejezetten a pedagógusi kiégés került középpontba, a Demerouti és mtsai. (2001) által alkotott Követelmény-Erőforrás Modell és a társas támogatás függvényében. A vizsgálatban összesen 121, Magyarországon (63 fő) és Szerbiában (58 fő) aktívan tanító pedagógus vett részt. Ami az eredményeket illeti, a kiégést és a munkahelyi erőforrásokat vizsgálva negatív együttjárás került feltárássra, míg a kiégés és a munkahelyi követelmények között pozitív korreláció figyelhető meg. A társas támogatás, továbbá a munkahelyi erőforrások védőfaktorként szolgálhatnak a kiégés kialakulása során. Ezen a mintán jelentős nemi különbségek nem meghatározhatóak, ugyanis a férfi és női pedagógusok között nem mutatkozott jelentős különbség a kiégés fogékonyságban, továbbá a Magyarországon vagy Szerbiában tanító, illetve a különböző iskola- és településtípusokat vizsgálva sem, tekintve, hogy az eltérő körülmények ellenére a pedagógusi hivatást általánosan átszövő nehézségek minden pedagógust érinthetnek. Összességében megfigyelhető a társas támogatás, valamint a követelmények és erőforrások együttjárása a kiégéssel, azonban a különféle csoportok közötti felméréseknél nem beszélhetünk jelentős különbségekről ezen a mintán.

Jegyzetek

[illegible]

